

BYGG MESTEREN

UTGAVE 0125 FAGTIDSSKRIFT FOR TØMRERFAGET
WWW.BYGGMESTEREN.AS

**Strengere krav
til bruk av lærlinger
i offentlige oppdrag**

SIDE 7

**Marius lykkes på
sosiale medier og
må takke nei
til jobber**

SIDE 6

**Jekker og sikrer
60 meter lang låve
fra 1700-tallet**

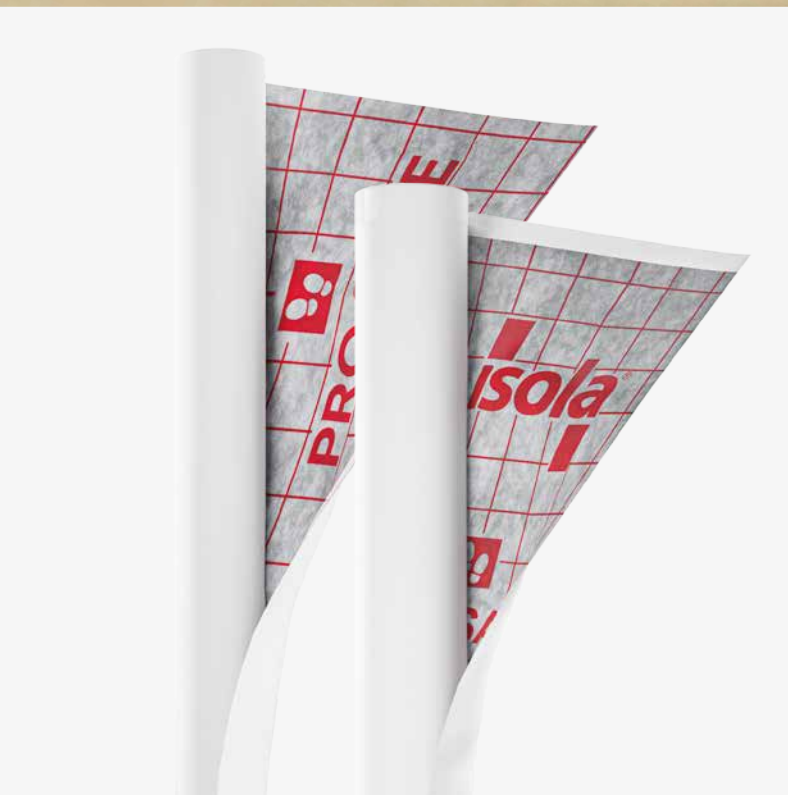
SIDE 21

Tømmermann på Sørlandets fineste tomter

**TEMA: NÅR
TØMRERE
VIL MER**

Alle kan trå feil ...

Tyvek® Pro Safe

Nytt, sterkere og sikrere
undertak

Ny generasjon Tyvek® Undertak med kraftigere armering og tykkere filtduk. Det betyr høyere gjennomtrampmotstand og større sikkerhet under monteringsarbeidet.

Gjennomtrampsikker

Produkt

System

Bygg bedre, enklere

KLIKK HER
FOR MER INFO

isola

REDAKSJON

CHRISTOPHER KUNØE

Ansvarlig redaktør

Tlf: 917 63 644

E-post: ck@byggmesteren.as

BIDRAGSYTERE I DENNE UTGAVEN:

HARALD

VINGELSGAARD

Journalist

PER BJØRN

LOTHERINGTON

Journalist

BJØRN LØNNUM

ANDREASSEN

Journalist

ANNONSER

HILDE HOLTEKJØLEN

Tlf: 901 27 006

E-post: hilde@a2media.no

RONNY GRENBORG

Tlf: 907 63 984

E-post: ronny@a2media.no

PRODUKSJON

REDAKSJONEN AVSLUTTET: 5. feb.

NESTE UTGIVELSE: 31. mars

GRAFISK UTFORMING: Jan Almås

TRYKK: Aksell

FORSIDEN

– Å få lov til skape flotte bygg for kunder og lønne andre for god innsats, det er ekte rikdom for meg, sier byggmester Øyvind Bakkevoll i Søgne.

Foto: Byggmesteren

ABONNEMENT

INFO-SYS

Tlf: 24 07 70 57

E-post: byggmesteren@info-sys.no

ABONNEMENTSPRISER 2025

Papir + digital ordinær pris: kr 1 025,-

Papir + digital pensjonist/student/medarbeider: kr 590,-

Digital ordinær pris: kr 840,-

Opplag: 4.662

Opplagskontrollert av

Fagpressens Mediekontroll

Antall lesere: 43.000

(Kilde: Kantar Fagpresse 2022)

«Ein boligminister i livet skull' alle ha»

Minstere i regjeringer kommer og går. Vi tar oss i – merkelig nok – å savne en slik.

Danskene har en. Finner og svensker likeså. Tyskland har en – og England siden 1997.

Ein boligminister å vende seg til med alt som ein går rundt og lurar på.

Norge har ministere for nok fisk, vei og inkludering. Nok boliger og prisen på disse er vel like viktig? Slik at flere i boligkøen får sitt eget tak over hodet til en pris de kan leve med.

Nå er boligbygginga vår kritisk lav. Ikke siden 1946 har vi bygget færre. De neste åra må husbyggere også regne med nye klimaavgifter, endringer i teknisk byggeforskrift, nye lovregler og EU-direktiver. Oppgaver som blir tøffe å oppfylle for en næring på knærne.

Da trenger bransjen en voksen å gå til. Så langt har man slitt ned dørstokken hos myndighetene i årevis med gode forslag som ville gitt mer boligbygging. Forslag som stort sett er blitt tatt imot og behandla som blakke tenåringer.

Så tar vi med at SV foreslo en boligminister i 2021. Men det var fordi hen

«Ein boligminister å vende seg til med alt som ein går rundt og lurar på».

da skulle kreve inn enda en boligslett. Siden ingen partier ellers så vitsen med en boligminister, ble det forslaget skrinlagt.

I 2025 mener vi at landet og byggebransjen mangler en boligminister, eller som Odd Nordstoga kaller'n: «Ein goffa å springe ned til».

En sjef som hører på landets største fastlandsnæring. Som tar ansvaret for å forvalte virkemidlene og lovene som angår boligbygging direkte.

Tenk på et Boligdepartement med en minister som gjør en innsats slik at titusenvis av nye boliger i hele landet blir virkelighet.

En sånn skull' alle ha.

CHRISTOPHER KUNØE
ANSVARLIG REDAKTØR

JEKKER OG SIKRER 60 METER LANG LÅVE FRA 1700-TALLET

21

INNHold

NYHETER

Marius lykkes på sosiale medier og må takke nei til jobber.....	6
Strengere krav til bruk av lærlinger i offentlige oppdrag.....	7
Møter departementet om oppdragstørke og pensjon.....	8
Harald Hansen er klar som daglig leder i Byggmesterforbundet.....	10
Vil gjeninnføre krav om tilfluktsrom i større nybygg.....	11
Fire nye år med Bygg og Bevar.....	12

REPORTASJE

Tømmermann på Sørlandets fineste tomter.....	13
--	----

TØMREREN

Jekker og sikrer 60 meter lang låve fra 1700-tallet.....	21
TEMA: NÅR TØMRERE VIL MER	28-47 →
Produktnyheter.....	48
Flere trenger tunge lydplater.....	50

STORTEMA: NÅR TØMRERE VIL MER

– Jobb ute i minst tre år før du går videre.....	28
Kvalifiserende kurs i tradisjonshåndverk.....	29
En fagskoleutdanning åpner dører til andre jobber...	30
Bachelor i byggeplassledelse.....	33
Lærer tradisjonsbygg på universitetet:	
– Burde være obligatorisk.....	34
Kompetanse i bygningsvern er etterspurt.....	36
Populært studie på deltid: Kan bli mellomledere.....	38
Lykkes med sløydskole for lærere.....	40
Det er viktig å ta vare på tradisjonshåndverket.....	43
– Det er godt å være lærer i tømmerfag.....	45
Randy ble mester som 21-åring.	
Nå leder han Blimester.com.....	46

WoodWorld®

Småplater

SMÅ PLATER STORE MULIGHETER

KLIKK HER
FOR MER INFO

- Enkle å frakte, bære, kappe og montere
- Mindre format, samme gode egenskaper
- Sortimentet fås også i helformat
- Godt for lommeboka og miljøet

WoodWorld er et småplatekonsept av

FRITZOE
ENGROS
Tre inn i fremtiden

www.woodworld.no

SCANN QR KODE FOR
MER INFORMASJON

Marius lykkes på sosiale medier og må takke nei til jobber

– Det er masse kunder der ute. Men du må være lett å finne og folk må se hva din tømrerbedrift kan og står for, sier daglig leder Marius Skivenes.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

– Jeg gjorde som Kjell Inge Røkke: Når alle andre seilte inn, dro jeg ut i stormen, sier tømrer Marius Skivenes til Byggmesteren.

NOVEMBER 2023: SÅVIDT RÅD TIL Å REGISTRERE AS

Etter 15 år som lærling, tømrer og formann i Nordbolig Hamar, ville Skivenes starte eget firma høsten 2023. Han gikk tredje året på teknisk fagskole og mente at han nå hadde nok kompetanse på det byggtেকniske, ledelse og økonomi.

– Men det var blitt nedgangstid. Store og små tømrerbedrifter sleit og gikk konkurs,

lånerentene økte og markedet var dårlig fordi alle huskundene satt på gjerdet. Sa alle andre! Jeg hadde erfaringen og kompetansen, men lite kapital, forteller Skivenes som såvidt hadde råd til å registrere sitt første firma, Mariusskivenes AS med 30 000 kroner i egenkapital.

Han hadde en visjon.

– Sosiale medier er fremtiden for oss som driver skikkelige håndverksbedrifter. Her må du være aktiv og vise deg fram på en positiv måte. Da kommer kundene også, forklarer Skivenes.

Siden 2012 har Skivenes laget videoer om seg selv og tømrerjobber. De har han

publisert jevnt og trutt på Instagram som @mariusskivenes.

13 år senere har innsatsen gitt han mer enn 17 000 følgere bare på Instagram.

– Jeg følges av vanlige folk og ungdom, håndverkere og arkitekter. Og huseiere, skjønner jeg nå. Med en gang jeg stiftet eget firma i november 2023 begynte forespørslene å renne inn. Litt over et år senere får jeg ca to forespørsler daglig, sier Skivenes.

JANUAR 2025: OVERSKUDD OG FEM ANSATTE

Fjoråret ble travelt for Skivenes som ansatte tre tømrere og

tok inn firmaets første tømrerlærlinger.

– Vi omsatte for 1,766 millioner kroner og fikk et overskudd på 510 000 kroner. De er investert videre i nødvendig utstyr, lager og sånt og nå er vi godt rusta for 2025, sier Skivenes.

– Er du stolt nå?

– Det har vært mye jobb, mange søvnløse netter og suksessen skyldes også all innsats fra de flinke tømrerkollegaene mine. Men ja, vi er kjempestolte over årsresultatet.

Marius Skivenes har 17.000 følgere på Instagram.

– Du må være synlig for å få jobber i dagens marked, sier daglig leder Marius Skivenes. (Foto: Privat)

Byggeverkjedene og banken sier at de har ikke sett maken i disse tider! sier Skivenes.

Skivenes har også etablert moderselskapet Skivenes Invest AS og er i gang med å etablere Skivenes arkitektur AS som skal tegne og prosjektere boliger.

– Nå ser jeg etter flere flinke tømrere og kan velge mellom jobbene. Vi ser veldig lyst på 2025, sier daglig leder Marius Skivenes.

SLIK FÅR NYE TØMRERBEDRIFTER JOBBENE

Marius Skivenes får ofte spørsmål om hvordan en nystarta bedrift skal komme igang og få jobber.

– Du må markedsføre deg og bli synlig. Opprett sider på Instagram og Facebook. Her legger du ut bilder og filmer fra tidligere jobber, forklarer han.

Skivenes skjønner at dette kan være uvant for noen. Men du må sette deg i kundens sted:

– For det første: Alle kunder googler og søker opp informasjon om bedriften din. Deltar du i et anbud, blir du sjekket opp. Sånn er det bare. Om kunden ikke finner noe informasjon om deg, velger de en annen som kan vise til fornøyde kunder fra tidligere jobber. Kunden vil ikke ta risiko på ukjente håndverkere, fastslår han.

Alle tømrerbedrifter trenger en enkel hjemmeside.

– Få venner, kollegaer og tidligere kunder til å skrive anmeldelser på Google. Når du er synlig og får jobber, er du igang. Med fornøyde kunder kommer de neste referansene av seg selv. Bygg stein på stein, hold kostnadene og lønn nede og fokusér på å levere godt arbeid, sier Marius Skivenes fra kontoret på Hamar. ■

– Arbeids- og næringslivet gjør en kjempeinnsats for å sikre framtidens kompetanse, men potensialet er mye større, sier kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun. (Foto: Byggmesteren)

Strengere krav til bruk av lærlinger i offentlige oppdrag

Hvert år er det rundt 6000 søkere som ikke får lære plass. Nå skjerper regjeringen kravene til bruk av lærlinger når bedrifter skal jobbe for det offentlige.

– Stadig flere søker yrkesfag, og det er et stort behov for fagarbeidere i mange bransjer. Sjansene for å fullføre med fag- og svennebrev er større for de som har en lære plass. Jeg mener det er en selvfølge at bedrifter som jobber for det offentlige skal ta ansvar og ha med lærlinger på oppdragene, sier kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun (Ap).

Forskriftsendringen gjelder fra 1. august 2025.

LÆRLINGKLAUSULEN HADDE DÅRLIG EFFEKT

Offentlig sektor kjøper varer og tjenester for rundt 780 milliarder kroner i året, og har dermed stor innkjøpsmakt. Lærlingklausulen skal sikre at bedriftene som får offentlige kontrakter må ha lærlinger.

Klausulen slik den er i dag har hatt effekt, men fungerer ikke godt nok, viser en rapport

fra Oslo Economics. Kravet til lærlinger kan nemlig oppfylles ved at bedrifter ansetter en lærling, men at lærlingen i liten grad får være med på arbeidsplassen og gjenbrukes i ulike kontrakter uten å delta i arbeidet.

FLERE LÆRLINGER PÅ STØRRE OPPDRAG

Regjeringen viderefører kravet om minst én lærling når bedrifter inngår kontrakter med det offentlige. I tillegg må nå minst ti prosent av arbeidet utføres av lærlinger. I praksis betyr det at større kontrakter får krav om å ha flere enn én lærling.

– Dagens krav til lærlinger skiller ikke på store og små oppdrag. Nå får vi en enda mer treffsikker forskrift som sikrer at antall lærlinger øker med størrelsen på kontraktene, sier Nordtun.

GJELDER FOR BRANSJER MED SÆRLIG BEHOV FOR LÆREPLASSER

Kravet gjelder i bransjer hvor det var klart flere søkere til lære plass i et utdanningsprogram enn antallet inngåtte lærekontrakter. Det er presisert i forskriften at «særlig behov» innebærer at det er mer enn 10 prosent av søkerne som står uten en lære plass innenfor et utdanningsprogram.

– Jeg vil takke partene i arbeidslivet, NHO, LO og KS for en god prosess. Det har vært helt avgjørende for at vi i dag har landet på disse nye bestemmelsene, sier Nordtun.

Forskriftsendringen gjelder fra 1. august 2025. Departementet skal evaluere effekten av endringene, som vil gi et grunnlag for å vurdere ytterligere forsterkninger av klausulen i framtiden. ■

Møter departementet om oppdragstørke og pensjon

– Håndverksbedriftene trenger mer arbeid nå og en mer rettferdig pensjonsordning i åra som kommer, sier direktør Robert Steen og byggmester Åsmund Østvold i Bygghåndverk Norge på møtet i Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

Lærebedriften til byggmester Åsmund Østvold gikk inn i 2024 med utskifting av 14 verandadører i ordreboka. Et år senere har et heldig oppdrag på Åhus i Lørenskog sikret de 15 arbeidsplassene i BETO Bygg AS. Enn så lenge.

MINDRE BEDRIFTER SLITER OGSÅ

Sjefene i Arbeids- og inkluderingsdepartementet har forståelse for at mange mindre håndverksbedriftene sliter nå.

– Vi hører mye om problemene til de store entreprenørene, men lite fra de små bedriftene som er avgjørende for sysselsettinga i distriktriktene som min hjem-plass i Melhus, sier statssekretær Per Olav Skurdal Hopsø.

– Medlemsbedriftene våre sliter. De ønsker ikke utvidelse av permisjonsadgangen – de vil ha arbeid sånn at de flinke håndverkerne blir i bedriftene, sier Steen.

– Vi er klar over at det er nedgang i byggenæringa. Regjeringa tok noen grep med bevilgninger i statsbudsjettet for 2025 til blant annet Forsvarsbygg og Enova. Det er ekstra midler i sektorer som mindre håndverksbedrifter kan tjene på, sier Skurdal Hopsø.

LIK PENSJON FOR ALLE SOM BIDRAR

Det andre temaet for møtet i departementet er pensjonsordningene OTP (obligatorisk tjenestepensjon) og AFP (avtalefestet pensjon, red.).

– En del av våre medlemsbedrifter opplever at AFP virker for tilfeldig. Det er mange eksempler på arbeidstakere som

– Markedssituasjonen og endringene i pensjonsordninger er to av de viktigste sakene for våre medlemmer, sier direktør Robert Steen (BHN) til statssekretær Ellen Bakken (Ap) med byggmester Åsmund Østvold. (Foto: Byggmesteren)

har betalt inn lenge til ordningen, likevel mister de ytelsen på grunn av dagens regler. Noen får, andre som har betalt inn lenge får ingenting, sier Steen.

– Mange slutter i produksjonen før de er 62 år. Da blir ordninger som AFP dyre og konkurransevridende for seriøse bedrifter i byggenæringen, istemmer byggmester Åsmund Østvold.

Bygghåndverk Norge ønsker en styrking av fellesordningen OTP der bedriftene betaler inn mer enn i dag.

– Vi vil i større grad at bedriftene og deres ansatte betaler inn og tjener opp til egen pensjon i en ordning som er helt forutsigbar og lik for alle arbeidstagere. Sparing til alderdommen er viktig, når ordningen er rettferdig. Bygghåndverk Norge vil bidra til en ordning som gir et bredere pensjonsgrunnlag, fastslår Steen.

– Dilemmaene med dagens pensjonsordninger er vi godt klar over. Siden 2018 har vi diskutert med partene i arbeidslivet om man skal legge om dagens AFP-ordning. Det er fortsatt ikke enighet om veien videre for AFP, svarer statssekretær Bakken som har arbeidet lenge med spørsmålene rundt pensjon.

Dagens ordninger som Folketrygden og AFP er underfinansierte. Steen er bekymret for at yngre håndverkere ikke tenker på hvordan de har det økonomisk

«Medlemsbedriftene våre sliter. De ønsker ikke utvidelse av permisjonsadgangen – de vil ha arbeid sånn at de flinke håndverkerne blir i bedriftene.»

ROBERT STEEN, BYGGHÅNDVERK NORGE

når de blir 67 år.

– AFP fungerer ikke for våre bedrifter og vi må unngå at nye pensjonsordninger blir reservert for de store og sterke bedriftene. For landet vårt er bygget opp av mindre bedrifter og vi snakker for mange av disse, fastslår Steen.

Statssekretær Ellen Bakken tror at en ny OTP-ordning vil ta tid, som neste Stortingsperiode frem til 2029.

– I utkastet til partiprogram for neste periode vil vi foreslå en opptrappingsplan for tjenestepensjon. Denne planen vil vi utarbeide i samarbeid med partene i arbeidslivet. Vi setter pris på at dere løfter fram de mindre, lokale arbeidsgivernes syn i denne saken, sier statssekretær Ellen Bakken i Arbeids- og inkluderingsdepartementet. ■

AQUAPRO Total

En revolusjonerende alt-i-ett membranplate for flis!

NYHET Reduserer byggetiden!

- **Heldekket med damptett membranfolie**
- **Monteres rett på stendere**
Erstatter underliggende plater som OSB, finer, rupanel etc.
- **Godt skruefeste**
Uttrekk=902 Newton / 92 kg med en 10mm VVS-skrue ihht. EN320.

AQUAPRO Total
15x1200x2440mm (2,92m²)
Art.nr: PL202032

Den komplette membranplaten!

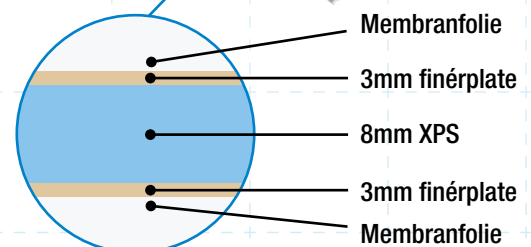
Vanntettes kun i skjøter og overganger.

Platen er 15mm tykk, lett i vekt (kun 5,5 kg pr. m²) og produseres i en sandwich-konstruksjon med en kjerne av XPS med finérplate på begge sider (for godt skruefeste). Foliert med en spesialutviklet damp- og vanntett membranfolie på begge sider som er perfekt for keramiske fliser. Produseres i formatet 1200x2440mm og gir derfor få skjøter og raskere/ tryggere montering på vegg.

Aquapro er et komplett system med membranplater og tettetdetaljer. Platen er også testet med Ardex og Mapei sine tettetdetaljer.

Platen er testet og har ETA-24/0502 Europeisk Technical Assessment som har gjennomgått miljøvurdering. Platen er CE-merket og gjennomgår årlig overvåkende kontroll og har CPR sertifikat system 2+.

3i1

**NORGES STØRSTE PROFFSENTER
FOR HÅNDVERKERE!**

DURI
ENKELT FOR FAGFOLK

DURI FAGPROFIL AS Brobekkveien 80 C, 0582 OSLO | Tlf.: 24 13 13 50 | hei@duri.no | www.duri.no

– Vi er veldig glad for at Harald blir med videre. Han har gjort en god jobb ute hos medlemmene og i administrasjonen – her får vi en leder som vi vet at leverer, sier styreleder Arild Kolltveit i Byggmesterforbundets lokaler. (Foto: Byggmesteren)

Harald Hansen er klar som daglig leder i Byggmesterforbundet

– Harald er en drivende god leder som kan tømmerfaget fra A til Å. Vi er glade for at han nå er ansatt som daglig leder i Byggmesterforbundet, sier styreleder Arild Kolltveit.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

Hansen (51) har fungert som daglig leder siden Knut Strand Jacobsen sluttet i Byggmesterforbundet i mai 2024.

– HAN KAN TØMRERFAGET OG BYGGEBRANSJEN

Styret i Byggmesterforbundet har fulgt Hansens arbeid som fungerende daglig leder siden i fjor og er overbevist om at Hansen er rett mann.

– Harald og Knut Strand Jacobsen var

igang med en strategi for landets byggmestere som vi tror på. Da var det viktig for oss at Harald ble bekreftet i stillingen og nå kan realisere mål og strategier vi har jobbet lenge med, sier styreleder Arild Kolltveit til Byggmesteren.

Kolltveit og styret ser det som en stor fordel at Hansen har gått gradene i tømmerfaget og Byggmesterforbundet lokalt.

– Harald kan tømmerfaget fra A til Å. Han har bygget tillit ute blant medlemmene og er godt likt. Nå bemanner Byggmesterforbundet opp med en fjerde advokat og en ny fagsjef for å ivareta medlemmene enda bedre i årene som kommer. Det arbeidet er vi trygge på at Harald vil lede godt med et smil, sier styreleder Kolltveit i Sørkedalsveien 9.

ENGASJERT OG KUNNSKAPSRIK BYGGMESTER FRA LAMBERTSETER

– Jeg gleder meg masse og takker styret for

tilliten. Med flinke ansatte i Byggmesterforbundet, fagfellesskapet i Bygghåndverk Norge og styret i ryggen blir det gøy å jobbe videre for tømmerfaget og byggmestertene, sier daglig leder Harald Hansen.

Hansen er født i 1974 og oppvokst på Lambertseter i Oslo. Etter svennebrevet startet han opp egen tømmerbedrift og ble byggmester, før han utdannet seg videre ved Fagskolen i Oslo, og tok tilleggsutdanning på Bedriftsøkonomisk Institutt.

Hansen har de siste årene jobbet som leder for Byggmesterforbundets lokalforening Øst og Opplæringskontoret for Tømmerfaget i Oslo, før han ble direktør for kompetanse og utvikling i Byggmesterforbundet i 2023.

Hansen har lenge engasjert seg i fagopplæringen og kampen mot arbeidskriminalitet, blant annet gjennom organisasjonen Fair Play Bygg Norge. ■

Vil gjeninnføre krav om tilfluktsrom i større nybygg

I Totalberedskapsmeldingen som ble lagt frem for Stortinget i midten av januar, ber regjeringen om at det igjen blir en plikt å bygge tilfluktsrom i nye bygninger som overstiger 1 000 m² bruksareal i tilfluktsrompliktige kommuner.

FJERNER AUTOMATISK FRITAK

Norge har i underkant av 20 000 tilfluktsrom. Disse ligger i tettbebygde strøk og i områder med forhøyet risiko, og har plass til cirka 2,5 mill. mennesker. Om Stortinget hjelper til, sendes det ut på høring et forslag til nye krav om bygging av permanente beskyttelsesrom.

Forslaget vil inneholde beskyttelsesrom med to ulike beskyttelsesgrader,

dagens tilfluktsrom og en ny kategori dekningsrom med lavere beskyttelsesgrad. Regjeringen mener at det vil være riktig at det stilles slike krav både til offentlige og private prosjekter.

KRITISK DÅRLIG FORFATNING

– Vår erfaring er at 80 % av eksisterende tilfluktsrom er i dårlig forfatning, sier Roger Hustuft, prosjektleder for tilfluktsrom i Norfo. Norfo er den eldste og største leverandøren av tilfluktsrom i Norge.

Skal landets eksisterende tilfluktsrom oppgraderes, blir det en stor jobb.

– Ofte er det boret hull i vegger for å trekke ledninger og rør uten å bruke nødvendige gass- og trykktette gjennom-

– Etter utallige befaringer kan vi si at de fleste tilfluktsrom trenger arbeider, sier Roger Hustuft, prosjektleder for tilfluktsrom i Norfo ute på befaring. (Foto: Norfo)

føringer. Vi ser også mange dører som ikke er tette på grunn av gamle pakninger, og pakningene på luftfiltrene (ABC-filtre, red.) blir dårligere med tiden. ■

www.borga.no | 69 67 60 28

OPTIMALISER VIRKSOMHETEN DIN MED EN BORGA STÅLHALL

Vårt byggesystem passer for alle typer kontorer, lager og logistikk-løsninger. Med våre egne konstruktører utarbeider vi tegninger basert på dine ønsker, og våre prosjektledere og montasjeteam sørger for at du alltid er i trygge hender.

Kontakt oss for mer informasjon!

KLIKK HER
FOR MER INFO

BORGA®
BYGG UTEN BEKYMRINGER

Direktør Nina Solli i NHO Byggenæringen, fagsjef Olle Stensby og daglig leder Nina Eidem i Bygg og Bevar og statssekretær Kjersti Bjørnstad i Klima- og miljødepartementet. (Foto: Byggmesteren)

Fire nye år med Bygg og Bevar

– Bygg og Bevar skal fortsette å fremme godt håndverk og forståelse for håndverkerens viktige rolle i det grønne skiftet, sier statssekretær Kjersti Bjørnstad (Sp).

Bbygg og Bevar er et samarbeidsprosjekt mellom Klima- og Miljødepartementet og NHO Byggenæringen som ble startet i 2004. Nå får prosjektet som også deler ut den årlige Bygg

og Bevar-prisen midler for fire nye år i stabudssett.

FEIRET I HELGESENSGT. 78 Bygg og Bevar skal bidra til at eldre bygninger blir brukt, forvaltet, satt i stand og utviklet,

samt å redusere byggskaader og tap av kulturhistoriske verdier. Fra 2025 starter en ny fireårig programperiode (2025–2028) for Bygg og Bevar som ble undertegnet onsdag 15. januar i Oslo.

Bevilgningen til programmet styrkes fra 2025 med 1 million kroner, slik at den årlige støtten nå er på ca. 5 millioner kroner. Det gir mulighet for en større satsning på et område i vekst. Lansering av den nye periode skjer i OBOS nyrestaurerte boligblokker på Helgesensgate ved Tøyen i Oslo.

– De 170 leilighetene midt i Oslo er et godt eksempel på hvordan gamle bygg kan ha et fortsatt liv og være minst like etterspurte boliger som da de ble bygget, sier daglig leder Nina Eidem i Bygg og Bevar.

Det mener også OBOS Prosjekt som har ledet oppussingen av Helgesensgate 78 i samarbeid med Oslo

Murmesterbedrift AS: – Vi har ferske pristall som viser at en leilighet i et 80 år gammelt bo-rettsslag er nesten like mye verdt som en ny OBOS-leilighet, når den gamle er skikkelig rehabilitert, fastslår direktør Kjell Magne Brobakken fra OBOS Prosjekt.

Håndverkerens kompetanse i arbeidet har vært avgjørende for resultatet på Tøyen, sier Klima- og miljødepartementet og NHO Byggenæringen.

– Eksisterende bygg er en ressurs som vi må ta bedre vare på fremover. Helgesensgate viser hvor viktig håndverkernes utførende kompetanse er for å bruke ressursene våre bedre, sier direktør Nina Solli i NHO Byggenæringen.

Fremover skal Bygg og Bevar øke sin satsning på bærekraftig bygningsforvaltning, slik at kulturhistoriske verdier ivaretas, klimautslipp reduseres og kompetansebygging på istandsetting øker ute i bedriftene. ■

+47 45 95 3000

www.safekeeper.no

SafeKeeper®
SE VÅRE NYE
PRODUKTER

VED ARBEID I HØYDEN
DIN TILKOMST OG SIKRINGSPARTNER

Tømmermann på Sørlandets fineste tomter

Adkomsten til byggeplassen og sjøhytta på Søgne er via havet eller gjennom våt, vernet skog. – Slagstøvler må du alltid ha i varebilen, råder byggmester Øyvind Bakkevold.

Filosofien til Bakkevold er at alle bygger som et lag og har en god tone: - Vi bygger påkostede boliger og da er det viktig at gutta kan senke skuldrene og gjøre en god jobb, sier han.

SØGNE: - Å skape gode bygg med vakre detaljer er det beste jeg vet, sier byggmester Øyvind Bakkevold.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

- Vi er så heldige å få være med på prosjekter som stiller høye krav til prosjektering, materialer og utførelse, sier søgnesokningen som grunnla firmaet for 41 år siden.

VEILØS SJØHYTTE

Byggmesteren vil vise fram firmaets seneste prosjekt.

- Vi har en spesiell jobb for arkitekt Atle Rørvik. Han ønsket en hytte som skulle være selvforsynt med strøm og vann, uten å være tilkoblet det offentlige nettet. Den hytta er det utrolig spennende å være med på, sier Bakkevold.

Ytterst på Søgne parkerer vi Landcruiseren og trekker i slagstøvelene.

- Eiendommen ligger på en utilgjengelig tomt, med et stup på tolv meter ned til sjøen. Transport av materialer har så langt vært en stor del av arbeidet. Nå er støp og betongarbeidet ferdig, og vi kan endelig gå løs på tømringen, sier byggmesteren.

Turen til byggeplassen er både våt og bratt.

- En viktig del av prosjektet er å skåne all natur. Vi bygger sporløst og må bruke lekter for å frakte alle materialer opp fra sjøen. Derfra har vi hatt gravemaskin stående på toppen av tomta for å løfte materialene videre inn på plass, forklarer Bakkevold.

Hytta består av tre enheter som samlet utgjør 60 m².

- Arkitekten har sin egen stil og legger stor vekt på utearealene og finish. Selv har jeg tegnet og prosjektert siden 1990-tallet, så med gode arkitekttegninger kan jeg raskt bidra med praktiske løsninger som vi kan bygge godt etter, forklarer Bakkevold.

I høst og vinter har arbeidslaget støpt opp et stort fundament til småhyttene, lagt isolerte betongdekker og polert betongen.

- Nå legger vi tak og royalimpregneret kledning fra Marnar Bruk. Detaljene skal være der, som at vi alltid bruker den samme spalta som er på kledningen mot tilstøtende søyler og lignende, sier Bakkevold og ser an en vindusåpning i kjøkkendelen.

- Etter stormen Knut var det nedfalne eiketær lokalt og byggherren ønsket seg vinduer av disse. Men det tar så lang tid å tørke eik skikkelig. Du kan risikere å tørke eika i to år og likevel sprekker det. Så det ble å bestille, forklarer Bakkevold.

VIKTIG SNEKKERVERKSTED

Bygningsdelene til hytter og hus lages på Bakkevolds eget verksted i Birkedalsveien næringspark.

- I min lærebedrift var det også et snekkerverksted der gamlegutta lærte oss å sneke.

REVOLUSJONERER VÅTROMMET

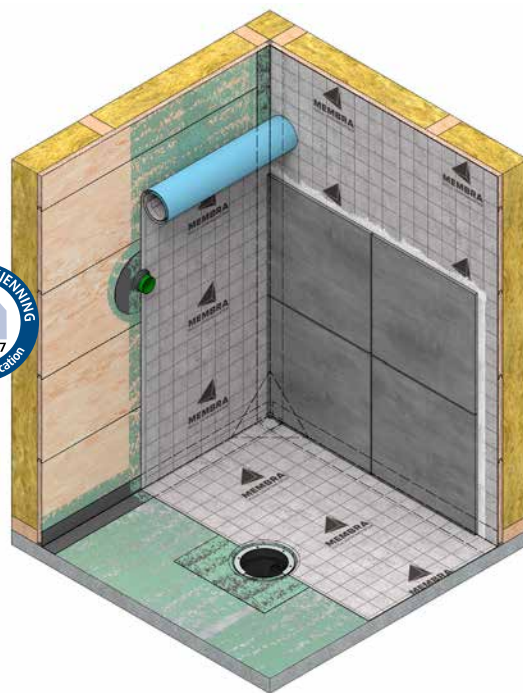
- Nå kan du bygge teknisk godkjente våtrom enklere, raskere og mer kostnadseffektivt.

Kombinasjonsløsningen med Moelven Vänerply Kompakt kryssfiner og Isola MEMBRA gjør at du sparer både tid og materialer.

SINTEF Teknisk Godkjenning

Løsningen har vært nøye testet og har fått teknisk godkjenning av SINTEF [TG 20867] til bruk som underlag for keramiske fliser i våtrom.

Moelven Vänerply Kompakt K20/70 fungerer som underlag for Isola MEMBRA membranduk og keramisk flis. - Godkjenningen viser at veggen blir stabil uten bruk av ekstra platelag, forklarer Arnstein Rivenes, kategorisjef for plater i Moelven.

Illustrasjonen viser komponenter og oppbygging av kombinasjonsløsningen med Moelven Vänerply Kompakt kryssfinerplate og MEMBRA våtromssystem.

- Dette er en banebrytende nyhet som gjør at du kan bygge våtrom på en raskere, enklere og mer kostnadseffektiv måte.

- Arnstein Rivenes, kategorisjef plater i Moelven

Mindre kapp og svinn

Moelven Vänerply Kompakt er 29 cm brede og 241 cm lange. Platene har not og fjær på alle fire kantsider og kan skjøtes mellom stendere. Dette fører til mindre kapp og svinn som gir en bærekraftig løsning.

Platene monteres på veggen liggende og i forband, og er skrufaste slik at utstyr kan monteres i våtrommet. Når platene er lagt, sprayes en hurtigtørkende primer før den selvklebende membranen fra Isola monteres. Membranen har patenterte omlegg som reduserer monteringsiden.

Fakta om Kompakt

Moelven Vänerply K20/70 er konstruksjonsfiner i skandinavisk gran som er lette å jobbe med og som har god skrufasthet.

Klassifiseringen K20/70 er en garanti for styrke og kvalitet. KOMPAKT, konstruksjonsfiner i kvartformat, er en plate som er enkel å håndtere - både på grunn av størrelse og vekt.

Vänerply Kompakt får du i følgende formater: 12/15/18x2410x290.

Arnstein Rivenes, kategorisjef plater i Moelven.

Halvert materialvekt

- I forhold til tradisjonelle løsninger på et bad med 24 m2 veggflate vil du spare over 200 kilo materialer med vår systemløsning for våtromsvegg, sier Rivenes og legger til: - Når du forholder deg til færre materialer, er det også enklere å få et trygt og godt resultat. Det er mindre jobb og jeg tror alle som skal bygge bad i en bygård i femte etasje uten heis er takknemlige for alle kiloene de slipper å bære.

www.moelven.no/plater

KLIKK HER
FOR MER INFO

Jeg mener at finsnekring er viktig for å bli en hel tømmermann. Verkstedet gjør firmaet litt selvforsynte og lar oss jobbe sammen på en annen måte, forklarer byggmesteren.

Inne på kontoret sitter prosjektleder Carl Martin Moseid og fakturerer.

I 28 år har prosjektleder og byggmester Carl Martin Moseid vært en viktig samarbeidspartner for Bakkevold.

– Jeg og Øyvind bytter på det kjedelige. Det er vel en grunn til at vi fortsatt trives sammen etter 28 år, sier Moseid som håper at markedet bedrer seg i 2025.

– Det er færre jobber på Sørlandet og prispres. Konkurransen er sunn, men ikke sånn som nå. Vi får håpe at lavere renter får fart på ting. Nå er det litt for stille, sier Moseid.

VIL BYGGE – IKKE SPEKULERE

Bakkevold har bygget på Sørlandet siden 1984 gjennom opp- og nedgangstider.

– Det har stort sett vært prosjekter i privatmarkedet for arkitekter. Tomtekjøp og spekulasjon fristet aldri, sier byggmesteren som innrømmer at han gjorde et unntak.

– Jeg bygget og solgte et hus i egen regi. Så jeg har prøvd det og. Nei, vi vil bygge og fakturere på timer og materiell. Den veien har gitt oss en sikker omsetning på ca 30 millioner kroner de siste åra, forteller Bakkevold.

Firmaet har fått tilbud om å bygge påkostede fjellhytter og boliger andre plasser.

– Vi har tatt noen få prosjekter utenfor Agder, men reisetid og trivselen til de ansatte har vært viktigere enn å takke ja til prosjekter langt unna, sier byggmesteren og styrer Landcruiseren over brua til Andøya. ➔

På byggeplassen lempes betonggutta (tømmerne) Terje Abrahamsen, Damir Colakovic og Tor Inge Kjølberg ut brukte forskalingsplanker til lekteren.

BYGGMESTERFORBUNDET

bygger din kompetanse

ENERGIRÅDGIVNING OG ARBEID PÅ EKSISTERENDE BYGG

Vil du bli energirådgiver? Kursdeltakere med mester- eller svennebrev i tømrerfaget som går dette kurset kan registrere seg hos Enova og ta oppdrag som energirådgiver.

OSLO 5.-6. mars TROMSØ 3.- 4. april

LEDE EFFEKTIVE BYGGEPLASSER

Vil du videreutvikle deg til å lede drift av mindre byggeplasser? Kurset er tilpasset ledelse av små og mellomstore prosjekter for forbruker. 2 moduler à 2 dager. Oppstart Modul 1:

HAUGESUND 11.-12. mars OSLO 20.-21. mars BERGEN 7.-8. mai

PÅMELDING

KLIKK HER
FOR MER INFO

HÅNDVERKERENS VÅTROMSVEILEDER

Praktisk våtromskurs for fagarbeidere.

**OSLO 12. mars
STAVANGER 7. mai
BERGEN 20. mai**

FORBRUKER- KONTRAKTER FOR HÅNDVERKERE

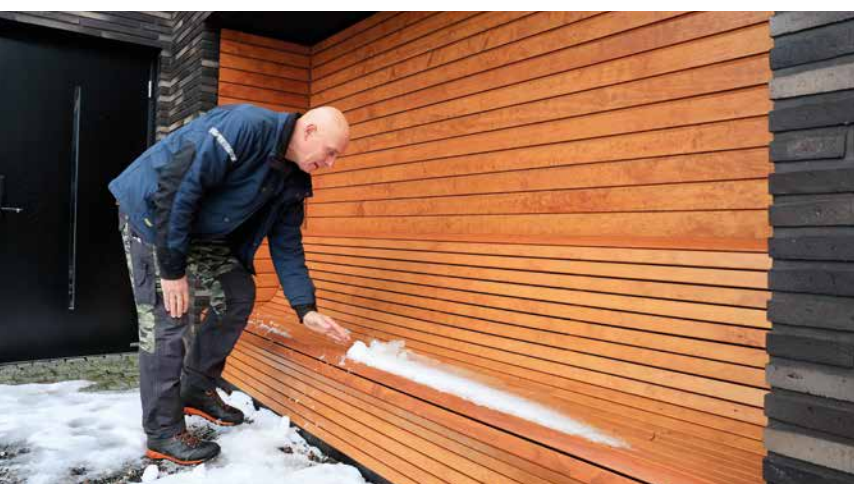
Viktige forhold ved inngivelse av tilbud, unngå dagmulkt, håndter reklamasjoner.

KRISTIANSAND 26. mars

OVERTAKELSE OG SLUTTOPPGJØR

Få oversikt over de strenge kravene i lovverket til overtakelse og sluttoppgjør.

**OSLO 26. mars
HAUGESUND 13. mai**

– Accoya er ekstremt formstabil. Et flott materiale når du vet hva du gjør, sier Bakkevold og børster bort snø fra benken foran villaen på Andøya.

VILLA PÅ SØRLANDETS FINESTE TOMT

I løpet av to års byggetid er Villa Fruens allè 14 blitt en til en av Sørlandets fineste eneboliger. På 2,2 mål helt nede i fjæra oppførte Bakkevold en villa på 650 m² med sjøbod og båtgarasje.

– Betongkonstruksjonen er lagt så godt i terrenget at bare et furutre måtte vike. Her måtte håndverket i kledninger og fasader være like gjennomtenkt, sier byggmesteren.

– Kledningen av accoya fikk vi høvlet spesielt før vi bearbeidet den på verkstedet, forklarer Bakkevold og roser de andre fagene på villaprojektet:

– Her bygger vi som et lag. Det er resultatet som teller og da må vi ha en god tone fagene imellom, sier byggmesteren.

Filosofien hans er å planlegge og jobbe sånn at håndverkerne kan senke skuldrene og levere.

Villaen er lagt inn i terrenget og eksisterende svaberg og vegetasjon er bevart. Prosjektet ble nominert til Årets Byggepris i Agder 2023.

– Materialkostnadene er store på disse prosjektene, så gjennomtenkte prosesser er viktig i forhold til bearbeiding, svinn og oppbevaring, sier Bakkevold.

Stressnivået skal være lavt hos både håndverkere og kunder.

– Når kunden flytter inn er målet at de tenker «dette har vært en god og spennende prosess.. Vi gleder oss til å flytte inn». Det er viktig for meg altså!

Byggmesteren gleder seg til våren og oppstart på en ny villa i Kristiansand, etter at byggesaken endelig ble godkjent.

– Å få lov til skape flotte bygg for kunde og lønne andre for god innsats, det er ekte rikdom for meg, sier byggmester Øyvind Bakkevold. ■

– Her i sjøboden la vi flate stålsperer opp mot dragerne for å redusere tykkelsen på taket. Da kan du stå her inne, sier Bakkevold.

FAKTA

BYGGMESTER ØYVIND BAKKEVOLD AS

Etablert i sin nåværende form i 2001 og har 12 ansatte. Leier inn 6 – 7 flinke tømrere ved behov. Medlem av Kristiansand Håndverkerforening.

Lærebedrift med to tømrerlæringer og Bakkevold er nå inne i sin første periode som sensor i prøvenemnda. Firmaet har omsatt for ca 30 millioner kroner årlig de siste 5 åra og har ifølge Proff.no god lønnsomhet og soliditet. Medlem av Kristiansand Håndverkerforening.

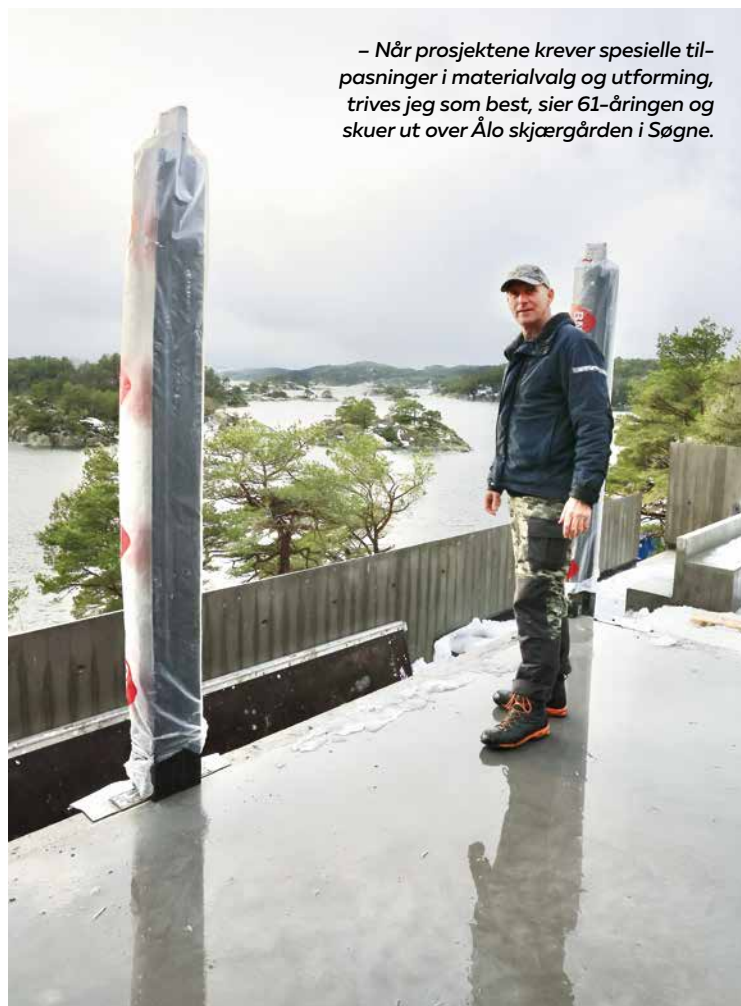
Inngangspartiet i villaen åpner opp til det luftede, flate tretaket.

– Jeg setter opp vegger i dag. Dette er en fantastisk læreplass hvor du kan lære mye om du følger med, sier tømrerlærling Jørgen Andreassen.

– Før bygget vi hus med få og standardiserte produkter. Nå står vi med spesialbestilte kledninger og bygningsdeler vi har bearbeidet på verkstedet – de krever en sikker hånd, sier Bakkevold.

– Når prosjektene krever spesielle tilpasninger i materialvalg og utforming, trives jeg som best, sier 61-åringen og skuer ut over Ålo skjærgården i Søgne.

– EN AV LANDETS BESTE BYGGMESTERE

– Det blir mange flere prosjekter med Bakkevold, sier arkitekt Marius Egeland.

Under byggingen av Fruens allé 14 erfarte arkitekten hvor opptatt Bakkevold er av detaljer: – Øyvind ringer sent på kveld og vil vite om det er 16 eller 18 mm fuger på glassfasaden. Det er typisk - han har et sjeldent øye for helheten og et eierskap til byggene som gjør samarbeidet til en glede, sier Egeland.

Arkitekten er nå igang med å tegne ut en like stor villa for Terje Formoe.

– Den bygger vi med Bakkevold og hans håndverkere. Han er en beskjeden sørrending, som skaper gode lag som leverer håndverk som er helt rått. Jeg mener at Øyvind er en av landets beste byggmestere, sier arkitekt Marius Egeland.

Foto: Marius Egeland architects

FOR DEG SOM JOBBER I TØMRERFAGET

TØMREREN

OBS!!!
SE OPP FOR
FALLENDE
TAKSTEIN

Jekker og sikrer
60 meter lang låve
fra 1700-tallet

- Nå begynner det å skje ting og det er artig å se at teoriene våre om konstruksjonen og jekkinga lar seg omsette i praksis, sier tømrmester Håvar Aabol i Aabol Tradisjonsbygg AS.

GAMLE HVAM: - Vi har løfta bygget litt hele veien. Nå begynner vi å få kontroll på bevegelsene i en av landets største laftede bygninger, sier tømrmester Håvar Aabol.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
CK@BYGGMESTEREN.AS

Låven på Gamle Hvam Museum har levd farlig lenge. Da våren kom i 2023 oppdaget museet større setningsskader på vestsiden og stallen. Laftebygget holdt på å skli av fundamentene.

RETT FØR DET GIKK TAPT

På oppdrag for Akershus fylkeskommune og Gamle Hvam Museum har tømrmester Håvar Aabol, i samarbeid med Grendebbygg og andre firmaer, fått stabilisert den enorme bygningen. Flere av veggene hadde sunket og støttestolper bulte utover.

– Bygningen er veldig fleksibel, men man kan fort bli «for fleksibel» med den. Alt skal holde; knutene må ikke vri seg,

og vi må passe på at vi ikke skaper nye problemer, forklarer Aabol inne på låven.

Før hevingen ble laftebygningen grundig kartlagt. Nå overvåkes bevegelsene via mange referansepunkter og laser. Punkter som enkelt viser Aabol at jekking og stabilisering går riktig vei:

– Vi har brukt tid på å analysere hvor kreftene går i konstruksjonen, og hvor vi skal løfte i neste runde. Nå har vi mellom 15 og 20 cm som vi kan bruke til videre stabilisering, sier tømrmesteren fra Valdres.

EN BALANSE MELLOM INGENIØRKUNST OG HÅNDVERK

Gjennom å bruke bygningens egen vekt og strategisk plassering av løftepunkter har teamet hans gradvis rettet opp flere skjevheter. Med strekkfisker og stålvaiere

har tømmerne hevet bygget gradvis via alle jekkepunktene.

– Du må løfte litt hele veien ellers stresser du bygningen. Her trengs all praktisk erfaring fra tidligere prosjekter og evnen til å tenke framover, forklarer Aabol.

Låven består av mange rom og konstruksjoner. I et så stort og komplisert laftebygg må man unngå at belastningene overføres fra et sted til et annet.

– Nye punkter må tåle belastningen som vi påfører. Det er et komplisert samspill av ulike bygningsdeler, særlig fordi vi ikke kan ta ut stallinnredningen, sier tømrmesteren.

Laftebygget overrasker fortsatt.

– Deler kan være tyngre enn du tror og bygningsdeler kan virke sammen på en måte du ikke kan forutse. Vi sjanser ➔

Tømrerne Martin Røsholm og Petter Egerberg fra Aabol Tradisjonsbygg Grendebygg AS banker inn sidestøtter til jekken på kortveggen av låven på Gamle Hvam Museum.

Tømrerne følger nøye med på konstruksjonen i kortveggen mens den heves.

Gamle Hvam Museum, tidligere gården Store Hvam.

FAKTA: GAMLE HVAM MUSEUM

Gamle Hvam Museum består hovedsakelig av den gamle storgården Store Hvam, som ligger høyt til på Hvam i Nes kommune i Akershus. Gården har vært en av de rikeste på Romerike siden 1300-tallet.

I dag er Gamle Hvam en avdeling av MiA – Museene i Akershus, mens bygningene og samlinger eies av Akershus fylkeskommune. På Gamle Hvam museum er det i alt 21 antikvariske bygninger, der seks av bygningene er fredet og de øvrige er verneverdige.

Laftebygget som rommer både låven

og stallen er trolig fra andre halvdel av 1700-tallet og er i svært dårlig forfatning.

Stallen, låven og fjøset er i dag bygd sammen. Opprinnelig var de ikke det, men sammenbygningen kan ha skjedd på midten av 1800-tallet. Uthusene er bygd sammen i mønet, i noe vi kaller for rundkjøringer. I rafthøyde ble det bygget ei felles bru gjennom hele komplekset. Dette ble gjort så kjerrelasset kunne kjøres inn på låven, lesses av og kjøres ut uten å måtte snu på låven.

Vognene kunne kjøre høy og korn rett inn på låven, losse og kjøre ut igjen i andre enden.

aldri med vår sikkerhet og stabiliteten, fastslår Aabol.

BEVARTE SETNINGSSKADENE

Låven på Gamle Hvam har blitt reparert tidligere. Da hadde man et annet syn på hva som burde rettes på og hvordan, forklarer Aabol.

– For femti år siden hadde de en vernefilosofi om at bygg skulle leve videre med alle skjevheter. Vi ser det typisk på nedsiden av låven, med vegger som skrår i alle retninger mens kanten er forholdsvis rett.

Taket ble lagt om for mange år siden og mange bygningsdeler ble skiftet ut med kreosotstokker.

– Vi skal ikke kritisere gårsdagens metoder. Men i dag ville man løftet vegger opp til så nært originalt nivå som mulig, før man la nytt tak. Men dengang ville man bevare skjevhetene og derfor la man taket slik at det «fryser» setningsskadene i bygningen, sier Aabol.

- Låven siger hele veien, men mest i langveggene og kortveggen inn mot tunet, forklarer tømrmester Håvar Aabol.

UNIKT LÆREPROSJEKT

Helst burde låven på Gamle Hvam demonteres helt før den settes opp igjen på et nytt og mer stabilt fundament.

– Det er en meget kostbar oppgave som ikke er aktuell nå. Vi må gjøre det beste for bygningen med de ressursene som er, fastslår tømrmester Aabol.

Han mener at storlåven er et unikt læreprosjekt for unge og eldre tømreere.

– Vi lærer fortsatt nytt om det gamle her hver dag. Vi skal fortsette å justere konstruksjonen, sjekke bevegelsene og begrense setningsskadene, sier Aabol.

Det blir en spennende kontrollperiode for Aabol om taket får større snømengder i vinter.

Han gleder seg til å følge med på hvordan jekkingen setter seg i konstruksjonen.

– Dette er et fantastisk bruksbygg i enorme dimensjoner. Vi skal ta bedre vare på det nå, selv om det fortsatt gjenstår mye arbeid, sier tømrmester Håvar Aabol. ■

Dimensjonene på låven og strekkfiskene er store i låven på Gamle Hvam.

Tømrer Bjørn Engen fra Aabol Tradisjonsbygg AS banker inn ekstra støtte i langveggen mot tunet.

Alt henger sammen med alt: Bjelker, stålvaiere og støttebjelker er viktig for å stabilisere laftebygningen under jekkingen.

Støttebjelker avlaster og sikrer mot uønskede bevegelser i låven mens konstruksjonen stabiliseres.

Strekfisker på inn- og utsiden er forbundet med stålvaiere i et fleksibelt system som strammer opp konstruksjonen uten å overbelaste andre deler.

- Lastene fra tak og konstruksjon skader innredningene i låven, sier Aabol.

Aas & Nordal Entreprenørforretning er hovedentreprenør på prosjektet og sikrer grunnforholdene rundt låvebygningen.

Fra høyre tømrmester Håvar Aabol, Thomas Andreassen, Miriam Haaklien, Martin Røsholm, Simen Østrud, Petter Egerberg, Gus Marcus Myrseth og Ole William Volden.

- Bevegelsene er mest kritisk for stallinnredningene. Uten innsatsen vår nå ville inventaret blitt skadet av laster de ikke tåler, sier Aabol.

Stallinnredningen er fredet og en av årsakene til at låven stabiliseres. Innredningen preges av nydelige håndverksdetaljer.

Vegard Røhme viser hvordan nedsiden av låveveggen rettes opp.

- I Østfold sier man at folk kan være litt «kjonete», det vil si omtåket. For inne i kjona ble det røykfullt, sier daglig leder Christel Wigen Grøndahl ved Akershus bygningsvernssenter.

Lover mer læring på Gamle Hvam Museum

- Vi vil ha langvarige prosjekter som kan lære opp flere tømrere og kvalifisere dem til arbeider på fredede verneverdige bygg, sier Christel Eline Wigen Grøndahl og Vegard Røhme fra Akershus bygningsvernssenter og Museene i Akershus.

Arbeidene på låven og de øvrige byggene på storgården skal også være læringsarenaer for lokale lærebedrifter, sier arkitekt Røhme og Wigen Grøndahl som er daglig leder ved bygningsvernssenteret.

– Låven er en stor jobb som det vil lang tid å ferdigstille. Og så håper vi på midler til I tillegg er vi i gang med både svalgangsbygget og andre prosjekter, forklarer Wigen Grøndahl.

Trygt plassert inne i låven står en knøttliten laftebygning bygget en gang på 1700-tallets siste halvdel med en særlig funksjon: – Her har vi en fantastisk kjone som ble satt inn her for å berge den. I kjonaen gjorde man opp varme blant annet for å tørke malt til ølbrygging. Originalen vil vi bevare videre, samtidig som det hadde vært spennende å bygge en kopi som nye generasjoner kan fyre opp i, forklarer Wigen Grøndahl.

Et annet prosjekt som de to lenge har jobbet for, er svalgangsbygningen fra 1728. Den to etasjer høye hovedbygningen er

sikret med brede stillaser og beskyttende presenning.

– Istandsettingen har pågått lenge. Nå er det bevilget 56 millioner kroner av Akershus fylkeskommune til de videre arbeidene på Gamle Hvam. Mye av det skal gå til svalgangsbygningen, sier Christel.

Bygningen trenger stabilisering, utskifting av stokker innsatt med kreosot, ny takkonstruksjon og rehabilitering av grunnmuren. For å nevne noe.

– Både låven og Svalgangsbygningen vil vi at skal være kompetanseprosjekter for små bedrifter som spesialiserer seg på dette. Her kan de bli bedre og prosjektene kan også brukes til å rekruttere nye håndverkere til fagene, sier Christel.

Læringer, elever og deltagere fra bygningsvernssenteret skal inviteres ut på Gamle Hvam.

– Arbeidene på museumsbygningene skal være kan bli et referanseprosjekt som bedrifter og håndverkere kan vise til, slik at de kvalifiserer seg til lignende jobber, sier Wigen Grøndahl.

Vegard Røhme og Christel Wigen Grøndahl fra Akershus bygningsvernssenter.

Taket på svalgangsbygget kan også bli læringsarena for tømrere og andre håndverkere.

- Som fersk tømmermann er du rusta for å lære mer om tømmerfaget, sier Marius Skivenes. Her bygger han hus med tømmerlærling Aron Thomassen i 2022.
[Arkivfoto: Byggmesteren]

TEMA: NÅR TØMRERE VIL MER

- JOBB UTE I MINST TRE ÅR OG BLI FLINK FØR DU GÅR VIDERE

- Når du har fått svennebrevet er du fortsatt i en læreprosess. Bli skikkelig god før du går videre, råder daglig leder Marius Skivenes.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
CK@BYGGMESTEREN.AS

Som faglig leder i Nordbolig på Hamar har Skivenes hatt ansvaret for mange lærlinger med store planer.

– En av de siste jeg hadde, ville bli byggingeniør med en gang svennebrevet var i boks. Det er det siste du bør gjøre, sa jeg: Selv om du er ferdig med læretida, kan du ikke sette opp et hus, hvis du tror det, forteller Skivenes.

Etter svennebrevet er de fleste tømmerne fortsatt i en læreprosess.

– Det er nå du skal lære mer om håndverket. Du trenger erfaring med ulike arbeider og du trenger nettverk. Flink håndverkere du kan stole på. De møter du ute på byggeplassene, sier Skivenes.

Selv tok han teknisk fagskole etter mange aktive år som tømmer og faglig leder.

– På fagskolen lærte jeg det som var faglig viktigst for meg. Som å bygge sikre konstruksjoner, bæresystemer og forstå hvor de store kreftene i bygget går hen, forteller tømmeren.

I Nordbolig tok Skivenes også fag-

opplæring i modul A og B.

– Det er instruktørkurs slik at du kan ta inn lærlinger og gi dem riktig opplæring. Skal du bli lærebedrift, må du kunne dokumentere denne kompetansen, råder Skivenes.

Han mener at årene med husbygging var de viktigste for hans kompetanse som tømmer i dag.

– Jeg har bygget svære moderne boliger og rehabilitert eksisterende bygg. Å lede tømmerlag ute på prosjekter og levere gode resultater er den viktigste utdannelsen, sier daglig leder Marius Skivenes.

KVALIFISERENDE KURS I TRADISJONSHÅNDVERK

Skal du restaurere fredede eller bevaringsverdige bygg, trenger du erfaring. Kurs hos bygningsvernssenterne og andre organisasjoner kan gi deg nøyaktig den kompetansen du vil ha.

Hvert år arrangeres det hundrevis av praktiske kurs for håndverkere i hele landet. Her må du følge med, planlegge og melde deg på raskt. Siden alle på slike kurs skal jobbe, ikke bare sitte på en stol, er det som regel begrenset med kursplasser.

Følg kursarrangører på sosiale medier og bestill nyhetsbrevene deres. Her varsles du i god tid om kvalifiserende kurs du ikke vil gå glipp av.

FORTIDSMINNEFORENINGEN

Lokalavdelingene til Fortidsminneforeningen arrangerer gode kurs for håndverkere. Ofte får du jobbe på bygninger som foreningen har overtatt eller samarbeider om. Foreningen har egne kursrekker for yngre håndverkere og instruktørene med lang erfaring fra lignende arbeider. Se aktuelle kurs på:

fortidsminneforeningen.no/hva-skjer

BYGNINGSVERNSENTERNE OG MUSEER

I 2025 er det bygningsvernssentre i Oslo (Murbyen), Akershus, Agder (Flekkefjord, Setesdal og Risør), Buskerud, Ryfylke, Røros, Helgeland (Vefsn), Hardanger og Narvik (Gratangen). Folkemuseet i Oslo bygger nå sitt håndverkstun der kurs i tradisjonshåndverk skal avholdes.

Noen av senterne har mer ressurser og flere håndverkertkurs enn andre. Noen fylker og kommuner har også bygningsvernssentre, men disse kursene mest huseiere og i mindre grad håndverkeren.

BYGG OG BEVAR

Et nettsted med god oversikt over både de formelle utdanningene og kursmuligheter for håndverkere er Bygg og Bevar.

Se byggogbevar.no/for-haandverker/byggeplass/utdanning-og-kurs/ og byggogbevar.no/hva-skjer/

I tillegg kan du komme over håndverkertkurs hos organisasjoner som Norsk Håndverksinstitutt, Ungt tradisjonshåndverk og Håndverkslaget. ■

Verkstedet til studentene ved tradisjonelt bygghåndverk og teknisk bygningsvern på NTNU. [Foto: Jorid Martinsen, Riksantikvaren]

«Med fagskolen og mesterbrevet regner vi med at det åpner seg nye jobbmuligheter.»

ESPEN SØLAND OG MARI JENSEN

EN FAGSKOLEUTDANNING ÅPNER DØRER TIL ANDRE JOBBER

Når en håndverker ønsker seg andre utfordringer i bransjen, kan en fagskoleutdanning gi nye muligheter.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
POST@BYGGMESTEREN.AS

Har du svennebrev, oppfyller du ett av opptakskravene. Et annet krav er fem års praksis og realkompetanse i allmennfag. Går du i gang, blir det lettere å få en annen jobb når fagskoleutdanningen er fullført. Den tar to år på heltid eller fire år med nettundervisning og

fysiske samlinger. Når eksamen er bestått, kan du fortsette i bransjen med økt kompetanse. Det kan føre til annet arbeid, kanskje med høyere lønn eller uten daglig fysisk arbeid ute på byggeplassen – eller begge deler. Dessuten kan man søke om mesterbrev etter bestått eksamen.

Fagskolen Innlandet på Gjøvik er en av flere fagskoler med utdanningstilbud i bygg. I år har skolen 170 studenter på avdelingen. To store klasser med til sammen 41 studenter er i gang på heltid nå, og 130 personer tar utdanningen over fire år ved siden av jobb.

I byggavdelingen er det også tilbud om egne studier i Bygningsvern 1 og 2, begge

er nett- og samlingsbaserte og går over ett år. Studentene kan ha jobb i tillegg.

EN INVESTERING I FRAMTIDA

– Jeg er glad i å jobbe med det praktiske, og vil gjerne fortsette med det en stund, men tar utdanningen nå mens jeg er ung og har god helse. Det blir som en investering, og vil åpne nye muligheter for meg, mener Espen Søland.

– Målet mitt er en jobb i byggeplassadministrasjon og det tror jeg det kan være utsikt til. På jobben er de i hvert fall positive til at jeg tar denne utdanningen, sier Mari Jensen.

Begge er tømrere og kombinerer jobb

- Travelt og overveldende i starten, men sammenhengene viser seg etter hvert, forteller: (f.v.) Even Negård, Neri Høyeseven og Thomas Heggebotten.

STORT BEHOV FOR BYGNINGSVERN-KOMPETANSE

Tømrere med kompetanse innen bygningsvern kan ha lyse jobbutsikter i åra som kommer. Det statlige kirkeløftet med 500 millioner kroner i årlige bevilgninger, tyder på det. Riksantikvaren understreker også stadig at behovet er stort for håndverkere med denne kompetansen når de mange verneverdige byggene rundt om i landet skal vedlikeholdes og repareres.

Fagskolen Innlandet tilbyr deltidsstudier i ett år i Bygningsvern 1 med Bygningsvern 2 som mulig påbygning. Begge gir 30 studiepoeng.

Studiet er basert på praktiske samlinger som ofte legges til helger, og digitale møter på kveldstid. Bygningsvern 1 består av fire emner og et avsluttende prosjekt: Bygningsvern, bygningsfysikk, tverrfaglig tradisjonell materiallære, tradisjonelle konstruksjoner – tre og mur.

med studier, Mari er i det tredje året, Espen i det andre. De synes det er flott at studiet leder til mesterbrev.

– Mesterbrevet er også et mål med studiet, sier Mari.

KNAGGER Å HENGE TEORIEN PÅ

Skolen legger godt til rette for kombinasjonen av studier og full jobb.

– Det er positivt med veksling mellom skole og jobb, for da ser jeg snart at fagene i studiet er relevante i hverdagen. Vi får kontinuerlig noen knagger å henge den teoretiske kunnskapen på, fastslår Mari.

– Det blir hektisk i perioder, så det handler om streng prioritering. Om det hadde vært tid, kunne jeg kanskje brukt fire ganger så lang tid på enkelte emner, mener Espen.

EFFEKTIVE ARBEIDSDAGER

– Jeg må ha 100 prosent effektive arbeidsdager, forteller Neri Høyeseven. ➔

- Totalt har vi 170 studenter på Bygg, forteller Else-Renate Zmuda som er avdelingsleder for bygg, anlegg, BIM og Bygningsvern.

Han har hus og barn hjemme på Lillehammer og går det andre året på heltid.

– Det var en tøff start på studiet. Trodde jo at jeg kunne mye etter 18 år i glassfaget, men det var bare det grunnleggende. Det var mye å forholde seg til og ta inn det første året.

Men det går bedre etter hvert, og matematikk og fysikk som kan virke vanskelig på skolebenken, blir lettere når man ser det i sammenheng i et prosjekt.

– Nettopp det er et viktig poeng for lærerne, forsikrer Thomas Lundquist som er teamleder og lærer i bygg.

– Lærerne i matematikk og fysikk er med oss i annen undervisning og på befaringer. Slik får vi lettere knyttet det teoretiske til det som møter studentene på byggeplass. Fremmedspråk og markedsføring legges også opp slik at det har relevans til praktisk arbeid. Undervisning i engelsk kan for eksempel knyttes til praktiske oppgaver med prosjektpresentasjoner, og markedsføring tilpasses tomte- og boligutvikling.

– I deler av undervisningen har vi også nytte av studentenes kompetanse. Vi diskuterer problemer og finner løsninger ved hjelp av det studentene har av erfaringer, forteller Lundquist.

MEST LØNNSOM TOMTEGRUNN

Fagskolen legger stor vekt på samarbeid med det lokale næringslivet. Det fikk vi gode eksempler på da studenter presenterte emner for prosjektoppgaver som en viktig del av avsluttende eksamen. De arbeider i grupper og forbereder emner som er aktuelle i Mjøsoområdet og andre steder. Temaene handler om lønnsomhet ved plassbygging sammenlignet med elementer i boliger, sammenligning av bærekraft ved bygging med tre og betong, og om kostnader, kvalitet og miljøbelastning ved tomtfelt på fjell eller løsmasser. ■

MØT FORBEREDT I GOD TID

For mange fagskolestudenter er det lenge siden de sist satt på skolebenken. Da blir det tøft å gå i gang med studier.

– Det er mye å lære, en bratt læringskurve, men mye faller på plass etter en stund. Det er gode klasse miljø, og studenter sitter med mye ressurser, mener teamleder og lærer på bygg, Thomas Lundquist.

To førsteårs studenter er enige:
– Det var mye nytt i starten, det opplevdes som vi ikke kunne noe teori,

fastslår Thomas Heggebotten og Even Negård. De har 15 og 12 års erfaring fra tømrerfaget.

– Det virket veldig overveldende da vi gikk rett i gang med prosjekteringsfaget med lastberegning, men nå gir det etter hvert mer mening. Sånn er det med matte og fysikk også. Vi ser sammenhenger etter hvert.

For å lykkes med studier, handler mye om å være forberedt og møte i tide.

– Det er ikke nok å møte klokka 8, du må være klar. Det er da det begynner. Så må en følge med i timen. Vi får

Fagskolen Innlandet er en del av Campus Gjøvik i utkanten av sentrum der NTNU er nærmeste nabo.

FAKTA: FAGSKOLEN INNLANDET, GJØVIK

TOTALT 170 STUDENTER INNEN BYGG

BYGGSTUDIET 120 studiepoeng
2 år på heltid eller 4 år nett- og samlingsbasert.

Opptakskrav: Bestått videregående opplæring og svennebrev eller minst fem års praksis i faget og realkompetanse i felles allmenne fag. Etter avlagt eksamen kan studenter søke om mesterbrev. Forutsetter at alle emner er bestått med karakteren D eller bedre.

Teamleder og lærer i bygg Thomas Lundquist med kollegene Atle Solbakken og Audun Strandlie.

et annet forhold til lærerne, de blir som kolleger. Til sammen blir vi et fellesskap i klassen, mener de to.

Heggebotten sammenligner erfaringer fra kurs i arbeidslivet med studiene.

– På kurs har vi ofte stort utbytte av diskusjoner med andre underveis. Sånn er det også i studiene. Med forskjellige erfaringer og praksis fra arbeidslivet, har vi mye å lære av hverandre når vi skal løse faglige problemer, fastslår han.

Som ukependlere bor Heggebotten og Negård på hybel i ukedagene og reiser hjem i helgene. Ettermiddag og kvelder kan de tilbringe med medstudenter på skolen eller på studentarrangementer. Det er tilbud om mange aktiviteter for studentene om kveldene. ■

BYGNINGSVERN

30 studiepoeng

Nett- og samlingsbasert over 1 år.

Opptakskrav: Bestått videregående opplæring og svennebrev eller minst fem års praksis i faget og realkompetanse i felles allmenne fag. Fullført og godkjent Bygningsvern og Bygningsvern 2, gir en fagskolegrad innenfor bygningsvern og restaurering.

Opptakskrav Bygningsvern 2:

Fullført og godkjent Bygningsvern 1.

Foto: Tur.Digital

HØYSKOLEN FOR YRKESFAG

BACHELOR I BYGGE- PLASSLEDELSE

Som landets første og eneste tilbyr Høyskolen for yrkesfag på Gjøvik studiet Bachelor i byggeplassledelse.

Høyskolen har nå 200 studenter fordelt på de to studiestedene Gjøvik og Porsgrunn.

Den tok inn de første studentene i 2019, og foruten studiet i byggeplassledelse, tilbyr skolen studiet Bachelor i ledelse av tekniske og bærekraftige bygningsinstallasjoner. Begge studiene gir 180 studiepoeng, og er tilrettelagt for studenter med yrkeserfaring. Studiene «åpner veien inn i en akademisk utdanning for de med en toårig fagskoleutdanning», konstaterer skolen selv på nettsidene.

Opptakskravet er generell studiekompetanse fra videregående skole, fullført fagskoleutdanning eller realkompetanse.

Studiene går over tre år på heltid eller fem år på nett med samlinger.

Fullført toårig fagskole gir godkjenning av 90 studiepoeng, og halvert studietid.

Heltidsstudentene har tre dager i uka på skolen.

Utdanningen i byggeplassledelse retter seg primært mot de som har ambisjoner om å bli eller som allerede har stillinger som bas, anleggsleder eller byggeleder og som ønsker videreutdanning eventuelt som påbygging til teknisk fagskole, opplyser skolen.

Høyskolen eies av fylkeskommunene Innlandet, Vestfold, Telemark og Viken, og samarbeider med fagskolene på Østlandet. (kilde: hfy.no)

Foto: Tur.Digital

Høvling på tradisjonell måte læres av Jakob Magnus Ås og Håvard Solbakken. (Foto: Bjørn Lønnum Andreassen/frilans-andreassen.no)

LÆRER TRADISJONSBYGG PÅ UNIVERSITET: - BURDE VÆRE OBLIGATORISK

Til nå har det kommet bare en motreaksjon fra tømrere som lærer tradisjonshåndverk ved NTNU, et populært studium som samler entusiaster fra hele landet.

AV BJØRN LØNNUM ANDREASSEN
POST@BYGGMESTEREN.AS

Tradisjonelt bygghåndverk og teknisk bygningsvern er veien å gå for de som vil rehabilitere vernede bygninger. Norges teknisk- naturviten-

skapelige universitet NTNU har flere samlinger årlig, med topp motivasjon blant deltagerne.

Jakob Magnus Ås (20) opplever å ha det gøy på kurs på deltid. Til daglig jobber han hos Håndverkeriet i Oslo.

– Kurset er ikke bare gøy, men også lærerikt siden jeg har yrkesutdanning og fagbrev som moderne tømrer. At jeg begynte på kurset var litt tilfeldig, sier han.

Studentene er i snekkerverkstedet og bruker tradisjonelle verktøy når de lærer teknikker. Lukten av forskjellige treslag kjennes tydelig. Høvling, hugging av kvist og saging med gamle typer utstyr gir

resultater med litt erfaring fra tidligere.

– Jeg har satt opp et tilbygg sammen med fattern hjemme. Han er ikke tømrer men jeg syntes det var interessant, særlig at gamle hus satt opp for lenge siden fortsatt står der. Jeg ser fram til å lære mer om tømring, lafting, stavbygg. Jeg gleder meg, sier Ås engasjert. For studentene har seks samlinger i Trondheim og i Målselv for å praktisere, i tillegg til teorien.

BLOMSTRER AV DET GAMLE

Kollegene på jobben til Ås synes det er artig at han satser.

– Jeg lærer om tradisjonsbygginga

samtidig som jeg skal jobbe med vanlig bygging. Jeg tror flere interesserer seg for restaurering av gamle bygg, i stedet for å bygge alt nytt. Vi startet i august med studiet og jeg kan si jeg blomstrer etter hvert som vi lærer mye forskjellig. Mer interessant blir det når vi lærer å lese gamle bygg. Å forstå mer om hvordan de er satt opp blir bra, forteller han.

Studentene skal i skogen for å finne og felle de beste trærne. Studentene skal så være med på å sage tømmeret til materialer som passer oppgavene. Ingen ting er tilfeldig valgt verken av materialer eller løsninger.

– Foreleserne lærer oss om teknikkene som brukes og dette blir en veldig god fordypning i et fag det er mye å lære i. Det er bra fordi det er behov for håndverkere som kan tradisjonelle teknikker. I tillegg kan jeg jobbe som konsulent, forklarer Ås.

Han holder også fram at Riksantikvaren stiller krav.

– Endringer som skal gjøres i gamle bygg må stemme med det originale. Da må noen føre denne kunnskapen videre. Bevaring av det historiske må være autentisk og korrekt, sier han og kommer med eksempel.

– Man skifter ikke til LED-lys på en ordentlig gamle veteranbil. Sånn er det også med bygninger som er gamle. Vi lager det som skal til i samme stil, mest mulig likt i valg av materialer og utføring.

«REAKSJONER»

Tømrerne som er på samlinga i Trondheim har tatt seg fri fra vanlige jobber. Noen av studentene har reagert på en ting, forteller en lattermild Ås.

– For å lære om tradisjon så vi kommer helt inn i dette, så lærer vi litt folkedans. Det skal være sånn at byggetradisjon og folkedans har noe til felles. Men ikke alle har vært helt glade for skulle danse i stedet for å være på jobb, sier han og humrer.

Han løfter frem at kunnskapen må føres videre.

– Uansett. Når vi er ferdige med studiet blir sikkert ikke mange av oss å jobbe fulltid med gamle bygg. Men dette er viktig kompetanse. Den er allsidig særlig for meg som kommer rett fra svenneprøven jeg avla i sommer. Jeg liker det praktiske i stedet for å bli byggingeniør. Dette er givende, men også krevende. Vi blir sittende med fantastiske muligheter. En fin kombo av kunnskap som fører til flere muligheter i jobben, slår Ås fast.

FAGLIG STERKT

Dette er studieprogrammet er for de som har stor interesse for å ta vare på bygningsarven vår. De som vil lære å bruke tradisjonelle materialer og teknikker for bearbeiding.

Håvard Solbakken (32) fra Levanger er blant de engasjerte tømrerne som har

gjort student av seg på deltid.

– At vi får komme inn i et så faglig sterkt miljø er skikkelig artig. Her kan de tingene sine. Jeg startet nok min interesse for tre gjennom treskjæring jeg lærte av morfar. Så fikk jeg mer interesse for mer om tre, og jeg har vært fascinert av hva de fikk til med enkelt utstyr, forklarer han.

Å få arbeide med tradisjonelle løsninger gir ham to ting samtidig.

– Her får vi mer interesse for å lære faget og kopiere løsninger på gamle bygg. Dette blir en lidenskap og jobb på samme tid. Jeg er spent på å skulle regne på pristilbud når vi skal praktisere lærdommen herfra. For å gå i skogen for å finne rett treverk, er tidkrevende. Her lærer vi også å felle trær med øks, men jeg vil nok bruke motorsag hvis trefelling blir aktuelt.

For å lære om flere sider av gammelt håndverk har studentene besøkt Nidarosdomens restaureringsarbeider. De hugger ikke i tre med i stein, og har sin tradisjon siden kirka kom opp i perioden 1070 til cirka 1300.

– De gjør mye fint arbeid som virkelig er inspirerende, poengterer Solbakken.

KRAV OM GRAD

Studiet består i 10 ukers praksis og det er intensjonen at deltagerne får praksisen der de kommer fra, forklarer kursholder Roald Renmælmo fra Institutt for arkitektur og teknologi.

– Studentene får en bachelorgrad. Det kunne vært et krav å ha en sånn grad for å få lov til å jobbe med gamle bygg. Her er det alltid noe nytt å øve på, forsikrer han.

Thor-Aage Heiberg leder studiet, og har motivasjonen sin helt klar.

– Jeg elsker å snekre på gamle måter selv om jeg er opplært på moderne snekkerverksted, slår han fast.

NTNUs bachelorutdanning i tradisjonelt bygghåndverk skal sikre kompetanse i vern av bygniner på lokalt og nasjonalt plan. Studiet skal fremme høy kvalitet i utførelsen av de praktiske oppgavene i bygningsvern og restaurering.

Det finnes ingen tilsvarende utdanning for håndverkere på bachelornivå i Norge. Lignende tilbud for utdanning er vinklet mot vern av kulturminner og faglig forvaltning av kulturminner. Tradisjonelt bygghåndverk som fag er viktig både i vern av kulturminner og i byggebransjen, heter det fra NTNU. ■

Roald Renmælmo og Thor-Aage Heiberg fra Institutt for arkitektur og teknologi har et spesialverksted for studentene. (Foto: Bjørn Lønnum Andreassen)

KOMPETANSE I BYGNINGSVERN ER ETTERSPURT

Tømrere med kompetanse innen bygningsvern kan ha lyse jobbutsikter i åra som kommer.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
POST@BYGGMESTEREN.AS

Det statlige kirkeløftet med 500 millioner kroner i årlige bevilgninger, tyder på det. Riksantikvaren understreker også

stadig at behovet er stort for håndverkere med denne kompetansen når de mange verneverdige byggene rundt om i landet skal vedlikeholdes og repareres.

Fagskolen Innlandet tilbyr deltidsstudier i ett år i Bygningsvern 1 med Bygningsvern 2 som mulig påbygning. Begge gir 30 studiepoeng.

Studiet er basert på praktiske samlinger som ofte legges til helger, og digitale møter på kveldstid. Bygningsvern 1 består av fire emner og et avsluttende prosjekt: Bygningsvern, bygningsfysikk, tverrfaglig tradisjonell materiallære, tradisjonelle konstruksjoner – tre og mur. ■

Audun Eken sliper øks på en samling verktøy- og materialsamling. Jarle Stangnes følger med. [Foto: Bodil Nørdssti]

AUDUN EKEN [49]
MED 20 ÅRS ERFARING
SOM LAFTEBYGGER:

ALLTID NOE Å LÆRE

Selv med 20 års erfaring som lafter, mener Audun Eken han har noe nytt å lære i bygningsvernstudiet. – Det er alltid noe å lære, for meg har det vært mest å hente på å differensiere og plassere stilarter, måter å produsere materialer og bygge på. Nå som jeg blir sikrere i hvordan eldre bygninger er bygd opprinnelig, vil jeg stå sterkere i arbeid med å ta vare på dem. Det er nyttig i møte med gode selgere i byggevareforretningene som er mest opp-tatt av moderne materialer og metoder.

Eken har jobbet med fredete bygninger før, men ser at fullført bygningsvernstudium vil være en god dokumentasjon på kompetansen overfor offentlige og private kunder.

– Ser du andre jobbmuligheter etter studiet?

– Ja, kanskje kan det bli som rådgiver overfor kunder. Bistå dem med tilstandsvurdering og tilskuddssøknader. Om kundene får tillit til meg, kan det også hende at de velger firmaet jeg er ansatt i til å gjøre jobben.

Etter et halvt år i studiet, er Eken særlig begeistret for en prosjektoppgave med tegning som ble levert før jul.

– Vi lærte å tegne med skeivheter som er i gamle bygg, og vise hvordan vi kan restaurere dem og tilpasse utbedringene til det skakke og skeive, forteller han.

REBEKKA ANETTE KOLVIK, FERSK TØMRERSVENN:

GODT Å MØTE ANDRE MED SAMME INTERESSE

Bare noen måneder etter at hun tok svenneprøven, gikk Rebekka Anette Kolvik i gang med bygningsvernstudiet i høst.

– Det er kjekt og lærerikt å studere. Vi kan fordype oss i ulike deler av pensum, og når jeg leser noe spennende, er det vanskelig å stoppe, sier hun.

– *Studiet forutsetter mer praksis enn det en fersk tømmerer venn har?*

– Det er et overkommelig pensum og det er godt å møte andre med samme interesse. Vi bygger nettverk med medstudenter og på samlinger rundt om der instruktører og andre har mye kunnskap å dele. Dette er folk som det går an å snakke med når det dukker opp noe jeg ikke har gjort før.

– Jeg har lenge hatt sterk interesse for tradisjonshåndverk så jeg synes ikke studiet blir for vanskelig, sier Kolvik som i

2023 var stipendiat i Fortidsminneforeningen og deltok på seminarer og workshops på Dovre og Røros.

– Det var gull verdt å få være med på, fastslår hun.

Hjemme i Ålesund er hun ansatt i et firma som driver mest med moderne hus, nybygging og rehabilitering.

– *Hvordan kommer studiet til nytte på jobben?*

– Jeg tror det blir nyttig at firmaet har en tømmer med kompetanse i tradisjonshåndverk. Vi har jo en del rehabilitering av eldre hus og det kan være oppdrag der jeg kan være rådgiver og rettlede kolleger og kunder til løsninger som kan gi bedre resultat. Kanskje kan det føre til at kunden vil bevare mer enn det var tenkt, sier Kolvik.

Rebekka Kolvik var stipendiat på Treseminaret på Dovre i april 2023.

KLIKK HER
FOR MER INFO

**KLAR FOR NESTE NIVÅ
TA MESTERUDANNING!**

BLI MESTER

**BLIMESTER.COM - SKOLE UTVIKLET AV
BRANSJEFORENINGENE I BYGGENÆRINGEN**

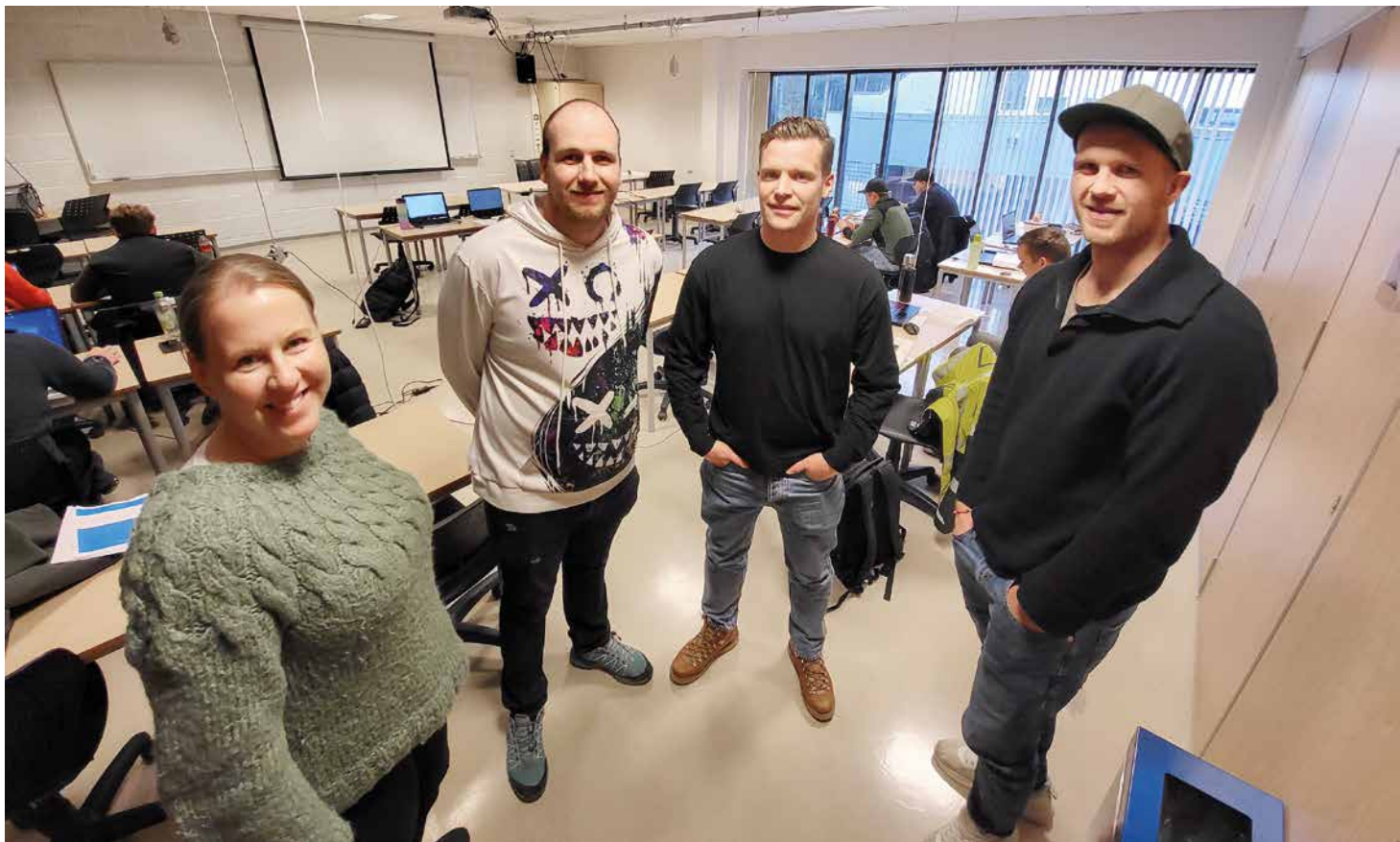
- Nettbasert eller klasseromsundervisning: Delta fra hvor som helst, eller komme på hyggelige helgesamlinger sentralt i Oslo.
- Praktisk hjemmeeksamen: Gjennomfør eksamen i ro og mak med god tidsfrist.
- Alt inkludert: Ingen skjulte kostnader – læremidler, abonnementer, veiledning og eksamen er med.
- Opptak to ganger årlig: Sikre deg en plass i januar eller august. Søk i dag og start din reise mot å bli mester

WWW.BLIMESTER.COM

POPULÆRT STUDIUM PÅ DELTID: - KAN BLI MELLOMLEDERE

De har samlinger på studiestedet seks ganger i året og må lese en del etter jobb. Studiet er verdt den ekstra innsatsen, mener tømrerne som går bygg og anlegg.

Zsuzsanna Evensen-Földi er lærer for Olav Lersveen Lyng, Rune Snildalsli og Kjetil Leinhardt Knudsen. (Foto: Bjørn Lønnum Andreassen)

AV **BJØRN LØNNUM ANDREASSEN**
POST@BYGGMESTEREN.AS

De går på Trøndelag høyere yrkesfagskole i Stjørdal. Studiet har vist seg populært over lengre tid, for folk fra hele landet. De som gjør ferdig det vel tre år lange studieløpet blir fort engasjert av arbeidsgivere etterpå. Rune Snildalsli mener å få en helt annen forståelse for faget. Han er tømrer fra før og forklarer villig. Han er en av de som vil få større utvalg av jobber å velge i, og muligheter til høyere lønn etter studiene.

– At vi går i dybden og lærer mer om hva som ligger i arbeidet vi utfører, er bra. Vi studerer hvorfor ting blir gjort som de blir. Det er interessant og jeg tenker å

kanskje få en annen stilling enn bare som tømrer etterpå, sier han smilende.

Undervisningen foregår mest i klasserom, men deltagerne er også ute hos bedrifter.

PRAKSIS TELLER

Medstudentene har forskjellig bakgrunn men de fleste er tømrere.

– Det som er fint er at vi har praktiske fag i bunnen. Nå får vi teoretisk innsikt i tillegg. Vi kan å sette oss inn i det fagarbeiderne tenker, for vi vet hva som kreves for å legge tilrette på byggeplassen, forteller Snildalsli.

Nå jobber han som brannkonstabel, og som tømrer på deltid.

– Etter svennebrevet jobbet jeg heltid som tømrer. Nå ønsker jeg å jobbe mer med bygg igjen, helst i Trondheim. Jeg vil søke jobber i hele regionen og ser fram til det. Etterutdanninga blir et ekstra verktøy for å finne en jobb jeg ønsker meg mer, forklarer han.

Snildalsli ble litt mett av å jobbe som tømrer. Han ville prøve noe nytt.

– Jeg er snart 30 år, har hus og unger, så derfor er det fint å jobbe samtidig med utdanninga. Dette ville ikke vært mulig uten at studiene var deltid, forsikrer han.

Snildalsli jobber med å sette opp bolighus, og rehabilitering for en mindre entreprenør.

- VIL BLI MELLOMLEDER

Snildalsli er ute etter liknende ny jobb som medstudent Kjetil Leinhardt Knudsen.

– Jeg går her fordi jeg har lyst til å bli mellomleder. Jeg har jobbet som tømrer og tømrerbas i mange år. Så har jeg blitt mer interessert i hva som ligger bak bygginga. Derfor skal det bli kjekt å ha denne videreutdanninga og kanskje komme lengre opp i systemene, sier Knudsen.

Han sikter på å bli mellomleder der han jobber, i entreprenørgiganten Veidekke.

Knudsen ser tilbake på årene i yrkeslivet.

– Jeg begynte som lærling i Veidekke før det ble svennebrev. Jeg har jobbet meg oppover og det er veldig spennende og artig at jeg nå har fått muligheten til å studere byggfag nærmere. Denne utdanninga føler jeg at åpner enda flere muligheter som jeg har lyst på. Det er særlig innen prosjektering og anleggsledelse, forklarer han.

NYE UTFORDRINGER

Studentene forteller at byggfaget de studerer gir mer variasjon i arbeidslivet.

– Deltidsstudiet er en fin måte å komme seg videre på. Også jeg har hus og familie, og er avhengig av å studere på deltid. Skolearbeid på kveldstid må skje ved at jeg sette av tid. Det går ikke av seg selv. Vi arbeider mye med studiene på egen hånd, og vi må ha disiplin, sier han og høster enighet fra studiekollegene.

Han holder fram at de gjennom studiet har lært mer om ting de holder på med i jobben.

– Nye ting på jobb, som kalkyler og prosjektadministrasjon, har jeg fått brukt og lært mer om i skolesammenheng. Vi hører også at om man har praktisk arbeidserfaring og sånn etterutdanning, så kan vi raskere tilpasse oss og forstå oppgaver ute på en byggeplass, forklarer han.

Knudsen har gjort mye tømrerarbeid på store boligblokk-prosjekter.

Etter studiet på fagskolen kan de gå videre og ta en bachelorgrad, for så å studere videre.

- ALLE FÅR JOBB

Studiet går over tre og et halvt år, og studentene møter på samlinger som

går over tre dager. De som går der nå er i alderen 20 til 55 år. Skolen ligger i Stjørdal sentrum og har siden 1968 tatt i mot studenter fra hele landet.

Eirik Yven er faglærer for bygg og anlegg. Han er tømrer fra før og sier det går bra med studentene.

– Alle som går hos oss får jobb etterpå. Næringslivet etterspør folk som kan kombinere praktisk og teoretisk kunnskap. Noen av våre studenter har egen bedrift og tar i bruk det de lærer her med en gang. Studentene får lære om rettigheter og muligheter de har i jobben etter utdanninga. Mange med utdanning fra oss jobber med samme oppgaver som ingeniører. De blir ofte ledere på byggeplasser, forklarer han.

Yven framhever at studenter med så mye erfaring som tømrere har med seg noe riktig positivt.

– Vi får gode diskusjoner når studentene bruker erfaringen sin. Diskusjonene gir et godt læringsutbytte for de fleste, bedyrer han.

Tilbudet er markedsrettet basert på hva næringa trenger. Flere av studentene skriver hovedoppgave i en bedrift.

– Mange av dem får jobb i samme bedrift etterpå, gjerne fordi de har hatt

kontorplass i bedriften og blitt godt kjent, legger Yven til.

LEDELSE OG MARKED

Med årene har byggfagene ved skolen fått doblet antallet studieplaser. Zsuzsanna Evensen-Földi underviser i bedriftsøkonomi som er en obligatorisk del av etterutdanningen.

– Studentene får lære økonomistyring, ledelse og markedsføring. Poenget er at studentene som blir fagskoleingeniører da får en bred og ettertraktet erfaring i arbeidsmarkedet. Noen hos oss går her som omskolering, forteller hun om det populære tilbudet.

Til tider har pågangen toppet seg.

– Vi har hatt ventelister for de som vil studere bygg på deltid. De fleste som går her er tømrere fra før, og i alt er det nå 30 studenter, forteller Evensen-Földi og tar med at skolen i tillegg har kortere kurs. De omhandler prosjektledelse for byggenæringen, og kan holdes på bestilling. Trøndelag yrkesfagskole har også det samme studiet i bygg over to år på heltid, forklarer hun.

Fagskolen tilbyr fagene i Namsos og Orkanger i tillegg. ■

Mer kunnskap om landmåling må til for å beregne og dokumentere arbeider med bygg, poengterer studentene. [Foto: Bjørn Lønnum Andreassen]

Lærer Elisabeth
Emmerhoff på
Sløydskolen.
Konsentrasjon og
nøyaktighet er
svært viktig.

**MER UNDERVISNING I PRAKTISKE
OG ESTETISKE FAG I GRUNNSKOLEN:**

LYKKES MED SLØYDSKOLE FOR LÆRERE

**Senter for bygdekultur på
Hjerleid på Dovre i Innlandet
lykkes med sløydskole for
lærere i grunnskolen.**

AV HARALD VINGELSGAARD
POST@BYGGMESTEREN.AS

– Det er som himmelrike å få være elever på denne skolen. Vi er utrolig heldige. Det sier Elisabeth Emmerhoff og Hilde Norheim som er lærere og underviser i kunst og håndverk ved Hauso skule, som er en kombinert barne- og ungdomsskole i Ullensvang kommune i Vestland fylke.

Begge har ventet i mange år på denne muligheten for å heve sin kompetanse i

Stolte på kurs: Her har kursdeltager Hilde Norheim [t.h.] fått til en perfekt sammenføyning. Fra venstre ser vi Ragnhild Margrethe Angard, Elisabeth Emmerhoff og Robert Wiik.

sløyd. Nå er de en uke på grunnleggende kurs – 50 timer – i sløyd.

– Endelig fikk vi grønt lys fra rektor ved vår skole til å ta videreutdanning i sløyd. Vi føler oss utrolig heldige. Her lærer vi om sløyd-faget, grundig fra bunnen av, ikke overflatisk, understreker de.

STOLTE

Lærerne ser fram til å gi sine egne elever bedre kunnskap om sløyd.

– Vi ønsker å videreformidle kunnskapen vi får her, slik at elevene kan lære å lage noe de blir stolte av. Ved å heve kompetansen på oss selv, kan vi heve kompetansen til våre elever når vi kommer tilbake til skolen.

– Vi er engasjerte lærere som har lyst til å gi en god sløydtime til våre elever, understreker de.

For å lykkes med sløydundervisningen i grunnskolen, er det ikke nok med kunnskap.

– Utstyret på vår skole er for gammelt. Det er nødvendig med bedre utstyr og ikke minst bedre verktøy. Verktøyet som vi bruker på Sløydskolen, og som vi bør bruke i klassen vår, er svært dyrt. Dette er spesialverktøy som vi ikke kan kjøpe i en vanlig byggevareforretning, understreker de.

I faget kunst og håndverk i Hauso skule, lager de forskjellige ting sammen

Ragnhild Margrethe Angard lærer sløyd på Sløydskolen som hun er prosjektleder for. I bakgrunnen ser vi kursdeltager Elisabeth Emmerhoff.

med elevene.

– Vi har bygd en liten lekehytte fra bunnen, sier Hilde Norheim.

– Vi har fått noe hjelp av kyndige byggfolk, og gjort det meste selv, alt fra å støpe søyler, via legging av bunnsviller og sette opp reisverk til å bygge tak. I fjor begynte vi å kle hytta med panel.

FLINKE

Den erfarne håndverkeren Robert Wiik er lærer på Sløydskolen.

– Jeg synes lærerne er veldig flinke til å være så uerfarne med sløyd, sier han.

Da Byggmesteren var på besøk på kurset, lagde de ei lita trekasse som kan brukes til mye forskjellig, for eksempel å legge servietter i.

Alle de fire hjørnene i kassa blir sinket med gjennomgående sink, forklarer han. Dette er en spesiell teknikk hvor sidene på kassene felles i hverandre, uten bindemiddel som skruer, spiker eller lignende. Wiik slår fast at de er svært ➔

I sløydsalen til Sløydskolen lager de mye forskjellig med godt verktøy under ledelse av lærer Robert Wiik. Ved siden av ham står prosjektleder Ragnhild Margrethe Angard og kursdeltagerne Elisabeth Emmerhoff og Hilde Norheim.

nøye, helt ned til en tidels millimeter.

– Arbeidet med denne kassa krever nøyaktighet og fullt fokus på arbeidet, sier han.

Wiik er utdannet møbel og innrednings-snekker. Han har jobbet som tømrer og vært ingeniør og lærer i mange år. Han er ikke fornøyd med grunnskolen i Norge, med tanke på sløydfaget. Derfor synes han det er fint å gi undervisning til lærere som senere kan videreformidle denne kunnskapen.

På dette grunnkurset får lærerne kunnskap om blant annet verktøy, materialene de bruker og ikke minst praktisk erfaring i å lage ting.

HÅNDVERKMILJØ

Senter for bygdekultur holder til på Hjerleid, hvor det er et stort håndverkmiljø, med Hjerleid Handverssskole – videregående skole i tradisjonshåndverk – og forskjellige bedrifter. Sløydskolen har vokst fram fra sommerkurs på Senter for bygdekultur.

– I Senter for bygdekultur har vi i mange år holdt kurs og seminarer i trearbeid om sommeren, for blant andre lærere. Lærerne har brukt ferien til å lære seg trearbeid. Mange lærere har fortalt oss hvor forvilet de er, fordi de ikke strekker til i skolen, med tanke på at de har for lite kunnskap i sløyd og trearbeid, sier Helle Hundevadt som er daglig leder for Senter for bygdekultur.

Med Kunnskapsløftet 2020 skal det bli mer undervisning i praktiske og estetiske fag i skolen, ifølge den nye læreplanen.

Mange lærere har i den forbindelse kontaktet Senter for bygdekultur for å lære trearbeid - sløyd.

– Vi startet Sløydskolen for kunst og håndverk lærere på Hjerleid i januar 2024. Om lag 40 lærere var med på de fulltallige kursene i fjor. Lærerne er svært godt fornøyde med dette tilbud, sier Ragnhild Margrethe Angard som er prosjektleder for Sløydskolen.

MYE FORSKJELLIG

Senter for bygdekultur gir grunnkurs og videregående kurs i mange ulike emner.

Hver enkelt kunst og håndverk lærer må gjennomføre et grunnleggende kurs

som varer i en uke – 50 timer. Deretter kan de velge om de ønsker videregående kurs. Hvert enkelt videregående kurs er på 35 timer.

De videregående kursene er for eksempel i karveskurd, gjenbruk, duodji, dreiling, spon, sammenføyninger, form og sveip, spikke i rått materiale, reparasjon eller overflatebehandling. Senter for bygdekultur har et opplegg for til sammen 10 kurs i løpet av ett og et halvt år.

FIKK SEKS MILLIONER

Sløydskolen holder til i en stor sal på Hjerleid. Inne i denne sløydsalen er det nye høvelbenker, nytt verktøy, ny elektrisk sag, nye slipemaskiner til verktøyet, nye dreiebenker og mye mer nytt. De har investert for fremtiden.

– Vi fikk seks millioner kroner i økonomisk støtte fra Sparebankstiftelsen DNB, sier Angard.

Senter for bygdekultur mener Sløydskolen kan ha positiv innvirkning på elevene i grunnskolen, også med tanke på deres videre utdanning.

– Vi er opptatt av at elevene i grunnskolen her i landet får opplæring og erfaring i sløyd i grunnskolen, med tanke på at de kan søke seg til trearbeidfagene i videregående skole, sier Hundevadt.

På Hjerleid Handverksskole har de blant annet Vg 2 trearbeid og Vg 2 tømrer med vekt på tradisjonshåndverk. Elevene som får opplæring i sløyd av sine lærere i grunnskolen, kan med andre ord bli inspirerte til å bli tømrer – eller noe annet innen trearbeid – senere i livet. ■

Her er noe av det Sløydskolens elever lagde i fjor.

Elevene bruker tradisjonelle håndverktøy. Her feller de inn skråbånd på det som skal bli et grindbygg.

MORSOM OG SPENNENDE UTDANNING FOR ELEVENE PÅ VG 2:

DET ER VELDIG VIKTIG Å TA VARE PÅ TRADISJONSHÅNDVERKET

- Gamle byggemåter er spennende, interessant og veldig gøy, synes elevene på Vg 2 tømmer tradisjonshåndverk ved Hjerleid Handverksskole på Dovre i Innlandet.

AV HARALD VINGELSGAARD
POST@BYGGMESTEREN.AS

Elevene på denne skolen lærer med andre ord svært mye i tømmerfaget på en annerledes måte, sammenlignet med de som tar utdanning ved de aller fleste andre skolene som har Vg 2 tømmer i Norge. Tradisjonshåndverket står i sentrum.

Grindbygg, en mange hundre år gammel byggemetode, stod på timeplanen da Byggmesteren var på besøk.

– I løpet av to uker skal elevene bygge et grindbygg, sier gjestelærer Richard Andersen.

Elevene hadde vært med ut i skogen for å finne furutømmer som de skulle bruke. Inne på skolens sag, kantet de tømmeret. Og inne i en stor hall jobbet de med å lage to grinder til grindbygget. Elevene brukte håndverktøy, mest mulig slik det ble gjort før i tiden, det vil øks, stemjern og høvel. De hadde til og med lagd hver sin okshøvel.

NATURLIG

Gjestelærer Richard Andersen er «natural builder», bosatt i Wales, og jobber med bygninger i naturmaterialer som halm, tre, leire, kalk og stein, med hovedvekt på tre

og tømmer. Han har spesialisert seg på å bygge halmhus og grindbygg. Grindbygg er veldig forskjellig fra laft, forklarer han.

I grindbygg settes stokkene opp som vertikale staver, i motsetning til i laft hvor stokkene legges oppå hverandre, forklarer han. Sammenføyningene er også annerledes i grindbygg enn i laft.

Et grindbygg er en byggeteknikk som er brukt mye før i tiden, spesielt i naust, uthus og låver på Vestlandet i tidligere generasjoner.

Elevene på Hjerleid skal lage et enkelt grindbygg med to grinder. En grind består av to staver (stolper) som skal stå loddrett →

Her arbeider de åtte elevene i Vg 2 tømmer med et grindbygg på Hjerleid. De lager to grinder som skal settes i sammen til et grindbygg: Syver Alfred Linnerud, Svein Tynnøl, Torbjørn Torbo, Ola Kjersem Staurset, Thomas Kristoffer Aamo, Henriette Aiyana Ylva Kodvaag, Oscar Egede-Nissen, Jonas Tjeldflaat og gjestelærer Richard Andersen (bakerst nummer to fra venstre).

Gjestelærer Richard Andersen forklarer elev Svein Tynnøl hvordan skråbåndet skal felles inn i den ene grinda til grindbygget.

Elev Ola Kjersem Staurset skal felle inn et skråbånd - avstiver - på den ene grinda til grindbygget.

Dette er en modell av et grindbygg.

i hjørnene. En bete (samhald) felles inn mellom disse to stavene. For å avstive dette, feller de inn et skråbånd oppe i hvert hjørne. Da Byggmesteren var på skolen, jobbet elevene intenst med å felle inn disse skråbåndene. Disse to grindene skal reises opp loddrett. Mellom disse grindene blir det montert stavleggere som bærer vekten av taket. Deretter setter de på plass taksperrer til taket. Alle delene til dette bygget felles inn i hverandre, uten bruk av moderne festemidler som spiker, skruer eller annet metall.

– Elevene lærer om byggesystemet, om komponentene, de ulike byggeteknikkene og verktøyet som brukes, understreker gjestelæreren.

– Hva skal dere bruke dette byggverket til?

– Tidligere år har vi lagd grindbygg som brukes på skolens område. Skolens sag står i ett grindbygg. I et annet grindbygg er det lagret ved og tømmer. Grindbygget som vi lager i år, skal antagelig en av elevene kjøpe for materialprisen, og sette det opp på gården hvor han bor.

– Hvordan er det å være gjestelærer på Vg2 tømmer, linjen med vekt på tradisjonshåndverk?

– Veldig hyggelig. Dette er alltid en jobb jeg ser fram til. Det er sjette året jeg er her nå. Her viderefremidler vi tradisjonshåndverk, noe som er svært viktig. At det finnes en linje for tradisjonshånd-

verk på Hjerleid, det er samfunnsnyttig. Det er skrikende behov for tradisjonshåndverkere, sier gjestelærer Richard Andersen.

Hjerleid Handverksskole Vg 2 tømmer legger vekt på mange forskjellige tradisjonelle byggeteknikker. Elevene lærer å lafte. De lærer om bindingsverk, grindverk, takteking, veggkledning, tørrmuring, overflatebehandling og tjærebrenning. Elevene skal også blant annet lære prinsipper for restaurering og istandsetting av gamle bygninger.

TIDEN FLYR

– Hvordan er det å være elev på Vg2 tømmer, tradisjonshåndverk?

– Kjempekjekt. Tiden flyr. Jeg koser meg hver dag. Om kveldene er jeg også på verkstedet på skolen, sier Jonas Tjeldflaat (36) fra Stavanger.

Han er utdannet lærer og jobbet som lektor i engelsk.

– Jeg bestemte meg for å skifte retning til tømrer, tradisjonshåndverk, understreker han.

– Det er veldig gøy å gå på denne skolen, synes Henriette Aiyana Ylva Kodvaag (17) fra Engerdal. Det synes også Torbjørn Torbo (17) fra Oslo, spesielt når han driver med lafting.

HISTORISK

Det er ekstra stas å bygge grindbygg for Syver Alfred Linnerud (17), fordi han skal kjøpe byggverket og sette det opp på gården hjemme på Gjøvik, hvis alt går etter planen.

– Hjemme på gården vår trenger vi lagringsplass. Jeg skal bruke grindbygget til å lagre ved, redskap og til vinterlagring for potettraktoren. Grindbygget er enkelt å flytte, hvis jeg får lyst til å gjøre det senere, sier Linnerud.

Thomas Kristoffer Aamo (25) valgte denne linjen, fordi han har lyst til å lære om norsk håndverk- og kulturhistorie. Jeg vil være med å ta vare på denne historien for fremtiden, sier Aamo som er fra Kjølsvik i Narvik.

Svein Tynnøl (20) fra Lesja synes gamle byggeteknikker er spennende.

– Det er interessant å lære om gamle byggemetoder, for å ta vare på bygninger på riktig måte.

Oscar Egede-Nissen (17) fra Oslo fikk tips av sin lærer om Vg 2 tømrer på Hjerleid. Han reiste til skolen og fikk omvisning, før han begynte. Nå synes Oscar at han lærer mye.

EN DRØM

Ola Kjersem Staurset (19) fra Jendem hadde en drøm.

– Jeg har alltid hatt en drøm om å bo på småbruk. Drømmen ble oppfylt for to år siden, da familien min flyttet på et småbruk, sier han.

Vg 2 tømrer tradisjonshåndverk er et perfekt valg for ham.

– Jobbing med gamle bygg, restaurering og tradisjonshåndverk, gir variert arbeid, understreker Staurset.

– Det er veldig viktig å ta vare på tradisjonshåndverket, understreker elev Torbjørn Torbo. Det er alle elevene på Vg 2 tømrer på Hjerleid enige om. ■

Kontaktlærer Knut Bjørnar Johansen (t.h.) og assistentlærer Rolf Morten Hosarøygard på et prosjekt med elevene i Slovakia. [Foto: privat]

- DET ER GODT Å VÆRE LÆRER I TØMRER-FAG

- Det er godt å være lærer på Hjerleid Handverksskole, fordi elevene etterspør kunnskapen om tradisjonshåndverk. Det sier kontaktlærer Knut Bjørnar Johansen som har ansvaret for Vg 2 tømrer.

AV HARALD VINGELSGAARD
POST@BYGGMESTEREN.AS

Han er opprinnelig tømrer og byggmester, og drev sin egen bedrift med bygging av vanlige hus. Så ble han lærer i byggfag i den offentlige skolen. De senere årene har han vært kontaktlærer for Vg 2 tømrer med vekt på tradisjonshåndverk på Hjerleid Handverksskole på Dovre i Innlandet fylke.

Den største forskjellen på elevene på den private Hjerleid Handverksskole og i offentlig skole, er at de som går på Hjerleid er genuint interesserte. De er svært motiverte for å lære tradisjonshåndverk. En annen stor forskjell er elevenes alder som varierer fra 17 år til 36 år dette skoleåret.

Mange elever bor dessuten på hybel på skolens område. Alle elevene kan bruke skolens verksteder om kveldene, og den muligheten er det mange som benytter seg av. På den måten lærer de enda mer.

FRA TRÆR TIL FERDIG BYGG

Dette skoleåret har elevene vært på kurs i skogen og lært om trærne, de har hogd tømmer med øks og svans, laget materia-

ler av tømmeret på skolens sag og brukt disse materialene i forskjellige byggverk, moderne og gammeldagse.

De har arbeidet mange uker med barkelaft.

– Høsten 2024 var vi to uker i Slovakia, hvor vi bygde tak på et munke-kloster. Alle firkantmaterialene som vi brukte, lagde elevene med øks, sier Johansen.

I løpet av skoleåret, hittil, har de også lagd gammeldagse labankdører. De har lært om sliping og vedlikehold av verktøy. Grindbygg har de også jobbet med.

PRIVAT SKOLE

Hjerleid Handverksskole er en privat skole. Staten betaler 85 prosent av utgiftene, elevene 15 prosent selv. Det vil si at det koster 29.000 kroner for hver elev å gå på Vg 2 tømrer med vekt på tradisjonshåndverk.

– Alle elevene som har gått Vg 2 tømrer, og som har ønsket det, har fått læreplass og jobb etterpå. De som tar inn lærlinger, ønsker å ansette dem når de har tatt fagbrev. Det er stort behov for tømrere innen tradisjonshåndverk, sier kontaktlærer Knut Bjørnar Johansen. ■

RANDY BLE MESTER SOM 21-ÅRING NÅ LEDER HAN BLIMESTER.COM

- Mesterutdanningen gir deg nye karrieremuligheter og du blir en bedre håndverker ved å forstå mer av organisasjonen du jobber i, sier ny daglig leder for Blimester.com, Randy Gomez [29].

TIDLIG START I LÅSESMEDEFAGET:

- Det var krevende å ta mesterbrevet, men verdt all jobbingen, sier daglig leder Randy Gomez [29] i Blimester.com. [Foto: Byggmesteren]

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

Hos Blimester.com i Sørkedalsveien i Oslo er det semesterstart for et nytt kull studenter fra hele landet.

STORT SKRITT Å TA

- Vi er litt spente på hva som kommer. I dag ser vi nærmere på pensum, studentportalen og alt som skal skje fremover. Det er mye vi ikke har vært borti før, sier tømrer Henrik Valby (29) som gjerne vil lære mer om byggeregler og lover.

- Når en kunde spør deg om hva som er innafør på byggeplassen, vil jeg kunne svare han sikkert på det, sier Valby som arbeider hos Tømrermester Kenneth Werner.

Nikolai Klemp (30) er tømrer hos Plan Entreprenør og er klar for hjemmeleksen i Faglig ledelse på mesterstudiet.

- Vi må sette av nok tid ved siden av jobben til å bestå studiet. Første oppgave skal leveres inn om to uker, så det er bare å gå igang, sier Klemp.

Begge tømrerne får dekket studiet av sine arbeidsgivere.

- I vårt yrke kan du ikke late som om du kan noe. Her lærer vi å drive en bedrift skikkelig, sier Valby som har tenkt på mesterbrevet en god stund.

- Vi er klare for flere oppgaver på jobben og da må vi ha kunnskapen. Du skal ikke undervudere det å drive en bedrift innefra kontoret. Mesterbrevet er et stort skritt å ta for oss, sier Valby.

FRA LÅSESMED TIL MESTER

Den nye sjefen for utdannelsen til Valby, Klemp og 148 andre studenter i Blimester.com er Randy Gomez (29).

- Jeg har gått samme løp som studentene og har samme alder som mange av studentene. Forskjellen er at jeg tok mesterbrevet i låsesmedfaget veldig tidlig, forteller daglig leder Gomez.

De fleste i klassen hans på Stovner videregående i Oslo ville bli bilmekanikere. Ikke Gomez, som fant en brosjyre om låsesmedfaget.

- Praktisk kunnskap samtidig som jeg fikk lønn? Det var noe for meg. Året etter begynte jeg som lærling hos Vrio Lås & Nøkkel på Grønland. Han begynte på svennebrevet mens han fullførte vg2 en dag i uken.

- Som 16-åring vet du egentlig ikke hva du vil. For meg var det å komme raskt ut i arbeidslivet veldig bra. Jeg likte det, sier Gomez som begynte på mesterbrevet

LØRDAGSHELTER: Tømrerne Henrik Valby og Nikolai Klemp har startet på veien til mesterbrevet i 2027. (Foto: Byggmesteren)

- På Blimester.com har vi nå 150 studenter fordelt på 3 kull, sier prosjekt- og student-administrator Annette Reynolds og daglig leder Randy Gomez. (Foto: Byggmesteren)

med en gang han var blitt svenn.

Det var krevende. Randy var yngst og eneste student i låsesmedfaget.

- Samtidig er det mange deler av studiet som alle fag har til felles. Faglig fordypning tar du ved siden av og i jobben.

Svenner må ha to års praksis før de kan søke om mesterbrevet. Så Gomez timet hele videreutdanningen sin perfekt og ble låsesmedmester i 2017.

- Tar du initiativ blir du sett. Blir du sett, får du mer ansvar på jobben. For meg var mesterbrevet starten på den videre karrieren hos Bravida Norge og R. Bergersen, forteller Gomez.

I fem år jobbet han som montør før

veien gikk videre til diverse lederroller og leder for flere avdelinger med ansvar for mange ansatte i låsbransjen.

- Jeg startet også eget firma, som drives videre selv om jeg har byttet bransje til Blimester.com i 2025, sier Gomez.

FLERE KAN BLI MESTER

- Jeg tok jobben som leder i Blimester. com fordi vårt mål er å utdanne flest mulig mestere - ikke å tjene penger, fastslår Gomez.

Han vil at flere håndverkere skal vokse og trives i faget sitt.

- Mesterutdanningen gir innsikt i øko-

FAKTA

BLIMESTER.COM

er en flerfaglig, uavhengig, ideell non-profit utdanningsinstitusjon, med oppgave å bidra til utdanning av mestere innenfor bygge-næringen.

Ni landsomfattende bransjeforeninger i byggenæringen står bak utdanningstilbudet, og bidrar med unik erfaring og kunnskap om hva som kreves for å være mester i byggfagene.

Du kan begynne på mesterutdanningen når du har bestått fagprøven eller svenneprøven. Før kursstart i Faglig ledelse kreves ett års praksis i faget etter avlagt fag-/svennebrev. Utdanningen er lagt opp slik at det skal være mulig å gjennomføre den ved siden av ordinær jobb, og de fleste bruker mellom 1,5 og 2 år på gjennomføringen. Den maksimale gjennomføringstiden på studiet er 3 år, det vil si at du må gjennomføre innen 3 år er gått.

Søknadsfristen for neste opptak er august 2025 og du kan få hjelp til din søknad ved å melde deg opp på

www.Blimester.com
sende en e-post til
kontakt@blimester.com
eller ringe **22 12 02 05**.

nomi, juss, markedsføring og ledelse, noe som kan være avgjørende for å lykkes i dagens konkurranseutsatte marked. Det er ikke nok å være flink til å snekre, mure eller skru, sier Gomez.

Mange av hans 150 studenter går med planer om å starte egne bedrifter.

- Da må du kunne beregne kostnader, marginer og forstå hvordan du bygger opp en seriøs bedrift. Vi legger til rette for at studentene kan ta mesterbrevet på 1,5 til 3 år ved siden av jobben. Du må jobbe for det, men den tiden er en god investering når du står på egne bein og kundene ringer, sier daglig leder Randy Gomez. ■

PRODUKTER

Platen har forsenkede langsider for en enkel skjøtesparkling som gir vegg en jevn og fin overflate etter ferdig overflatebehandling.
(Foto: Norgips)

NORGIPS STANDARD ECO RECYCLED FØRSTE PLATE MED 100% RESIRKULERT GIPS

Norgips Standard Eco Recycled er laget av 100 % resirkulert gipsavfall fra norske byggeplasser, produsert med fornybar energi fra biogass. Gipsplaten brukes til innvendig kledning i nybygg og til rehabilitering og i konstruksjoner som har brann- og lydkrav, skriver produsenten. Platen har de samme tekniske egenskapene som den tradisjonelle Norgips Standard-platen, bare med 60 % redusert CO₂-utslipp.

BRANSJEREGISTERET

BYGGMESTERFORBUNDET

**Seriøse bedrifter
står sterkere
sammen!**

BLI MEDLEM

www.byggmesterforbundet.no

VERKTØYSLIPING AS

Henter og leverer på østlandet

www.verktoysliping.no

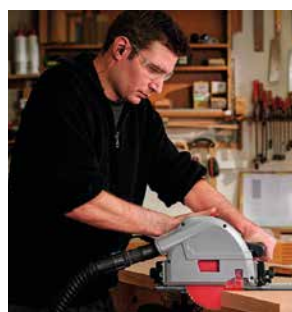
Mobil 932 11 439 / 997 93 140
Gamle Dalsveg 134, 2032 Maura

E-post: verktoysliping@icloud.com

SLIPEVERKSTED FOR:

Sagbruk
Treindustri
Metallindustri
Byggentreprenør
Skogentreprenør
Private

Salg av verktøy

Vi leverer sagblader fra
FREUD til nesten alle
sager og merker

Scandic
TOOLS

www.scandictools.no

WoodWorld småplater kommer i et praktisk format som gjør dem både enkle å håndtere og frakte - enten i bilen eller rett under armen. (Foto: Fritzøe)

FRITZØE WOODWORLD 24 ULIKE SMÅPLATER

Fritzøe har lansert sitt småplatekonseptet med 24 ulike platetyper, inkludert flere praktiske formater på 1200 x 600 mm. Disse platene er designet for å være enkle å kappe, bære og montere.

Målet er tilby håndverkere materialer til små og mellomstore prosjekter – uten å måtte kjøpe store kvanta. Dette betyr mindre svinn, lavere kostnader og en mer bærekraftig arbeidsdag. Småplatene i WoodWorld er nå tilgjengelig i en rekke byggevarehus.

Den svenske tømmeren Niclas Jansson var svært fornøyd med ESS1 da han rehabiliterte et sveitserhus sommeren 2024.

ESSVE ESSEAL ESS1 EN FUGEMASSE TIL ALT

Universalfugen ESSEAL ESS1 fester til stort sett alle byggematerialer. Den allsidige og semitransparente massen kan fuge vinduer, gulv, kjøkken, bad, skjøter i trappetrin og fasader.

Fugeskummet fester mot tre, betong, stein, keramikk og metall. Produktet kan også brukes til enklere liming. Fugemassen er værbestandig, antimuggbehandlet og overmalbar. Den krymper ikke og forblir elastisk, sier ESSVE.

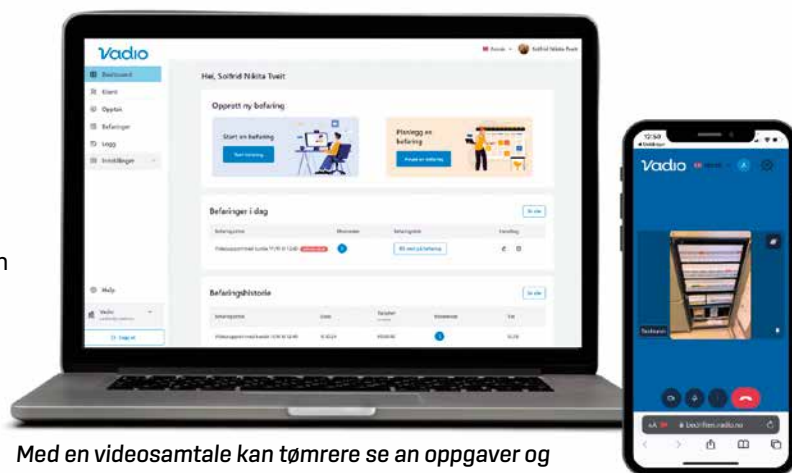
VADIO VIDEOBEFARING

KUTT KJØRETURENE MED VIDEOBEFARING

Byggmesterforbundet har inngått samarbeid med Vadio, en videobefaringsløsning som gjør det enklere for håndverkere å jobbe mer effektivt.

Med Vadio kan du sende kunden en sms og starte en videosamtale – enten det er for befaringer, service og support, inspeksjoner og mye mer. Løsningen stiller ingen krav til kunden annet enn en mobil med kamera.

Medlemsbedrifter i Byggmesterforbundet kan bruke Vadio til en rabattert pris, og utnytte teknologien for å spare tid, redusere kostnader og levere enda bedre tjenester til sine kunder, sier forbundet og viser til vadio.no for mer om løsningen.

Med en videosamtale kan tømrere se an oppgaver og problemer hos kunder, gi et estimat og spare seg mye unødvendig kjøring. [Foto: Vadio]

FRCN45-302X støtter takspiker fra 19-45 mm lengde og 3 mm diameter, med hodediameter på 10,1-10,5 mm. [Foto: Milwaukee Tools]

MILWAUKEE M18 FRCN45-302X

RASK SPIKERPISTOL FOR TAKPAPP OG REPARASJONER

Milwaukees nyvinning er en av markedets raskeste, ledningsfrie takpapp-pistoler. Den kombinerer nitrogen fjærteknologi, en børsteløs motor og flere programvalg for rask avfyringsytelse med hastigheter på opptil 6 spiker per sekund. Dette løser en vanlig utfordring med eksisterende ledningsfrie takspikermaskiner og gjør den ideell for små-jobber og reparasjoner.

Maskinen har en LED-lykt for bedre sikt i dårlig opplyste områder og lar brukeren enkelt bytte mellom enkeltavfyring og støtavfyring for høyere produktivitet. Dybdejusteringen gir presisjon i ulike materialer, mens magasinet rommer opptil 120 spiker.

Kan det limes med **TEC7** kan det limes med **SPRAYTEC**

Påføring av lim på alle store flater:

VERDENS ENESTE SPRAYBARE MS POLYMER

NYHET

Tec7-produktene finnes hos byggevare-, jernvare-, flis-, vvs-, el- og fargeforhandlere

relektaitbutikk.no

- Privatkundene vil ha det stille og betaler for solide løsninger, sier Fredrik Bergström i Stillhet.com. (Foto: Byggmesteren)

TECSOUND LYDISOLERENDE PLATER

FLERE VIL HA TUNGE LYDPLATER

- Mange produkter tar trinnlyd, men Tecsound demper luftlyd effektivt og etterspøres av stadig flere privatkunder, sier Fredrik Bergström i Stillhet.com.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
CK@BYGGMESTEREN.AS

Ifølge Bergström er TecSound et unikt produkt på det norske markedet.

– Det som vi har er det ingen andre i Norge som selger. Det er en lyddempende membran som i hovedgrad reduserer luftbåren støy, forklarer han. Mens mange produsenter tilbyr løsninger for trinnlyd, retter TecSound seg mot støy som går via luften (musikk, TV-støy, snakking o.l.) – en utfordring som blir stadig mer relevant i en tid hvor folk bor tettere enn noen gang før.

KUNDENE VIL HA SOLID LYDDEMPING

TecSound er produsert av «mass-loaded vinyl» (MLV), en tung vinyl med høy densitet som effektivt reduserer støy.

Produktet er tilgjengelig i flere modeller, med tykkelser fra 2,5mm til 5mm og en egenvekt på opptil 10kg pr kvadratmeter.

– 100-varianten er ikke tykkere enn 5 mm, men den gir imponerende resultater, sier Bergström.

TecSound kan monteres på ulike måter, inkludert under gulv, i vegger og tak. Bergström understreker fleksibiliteten

i produktet: – Det kan ruller ut på gulv eller skrues fast på bjelkelag før du setter på gips eller veggpanel. Vi har også selvklebende varianter for enklere montering på eksisterende gipsvegger/panelvegger.

Allsidigheten gjør TecSound attraktiv for alt fra profesjonelle aktører til private boligeiere. Forhandleren peker på et viktig skifte i markedet:

– Det er ikke proffene som tvinger kundene til å velge dette – det er kundene som nå stiller krav til håndverkere om å bruke slike løsninger.

- Jeg har Installert mange gulv og lydløsninger. Du må praktisk erfaring for å anbefale rett produkt når proffene spør, sier Fredrik Bergstrøm med en tung rull Tecsound.

Siden 1967 har Parketthuset levert gulv- og lydløsninger på Østre Aker vei i Oslo.

Produktet kan redusere støy med 26 til 32 desibel, avhengig av modell og frekvens.

– Jo tykkere du velger, desto bedre demper den også lavfrekvent støy, som bass, forklarer Bergstrøm. Dette gjør TecSound til en løsning som kan tilpasses ulike behov, enten det er i boliger, kontorer eller Lydstudioer.

En av egenskapene Bergstrøm trekker fram, er hvordan TecSound kan matche støyreduksjonen til tykke betongvegger. – Hvis du bruker Tex Sound 70 sammen med isolasjon og to lag gips, får du en støyreduksjon tilsvarende 35 cm med betong, forteller han.

Bergstrøm har lagt mange gulv og lydløsninger og tror produkter som Tecsound vil selge mer fremover. Det er nok å se til strengere krav til lyddemping i Danmark og Sverige, som han tror vil komme i Norge også. ■

Ny bok i tømrerfaget!

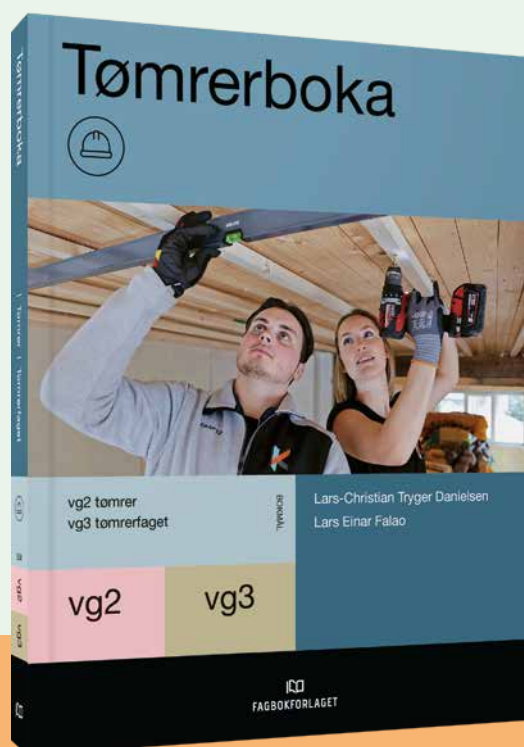
- holder deg oppdatert i faget
- videreutvikler deg
- et ryddig oppslagsverk
- detaljerte tegninger

Kjøp boka

FAGBOKFORLAGET

KLIKK HER
FOR MER INFO

DITT BESTE VERKTØY

LES ALT MED I 3 UKER FOR KUN 19,- BYGG MESTEREN

Skann QR-koden eller gå til www.byggmesteren.as/abonnement